

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Sikken et liv – og så så længe

Mia Okkels

En billedbog om Erna Hamilton

En billedbog om Erna Hamilton

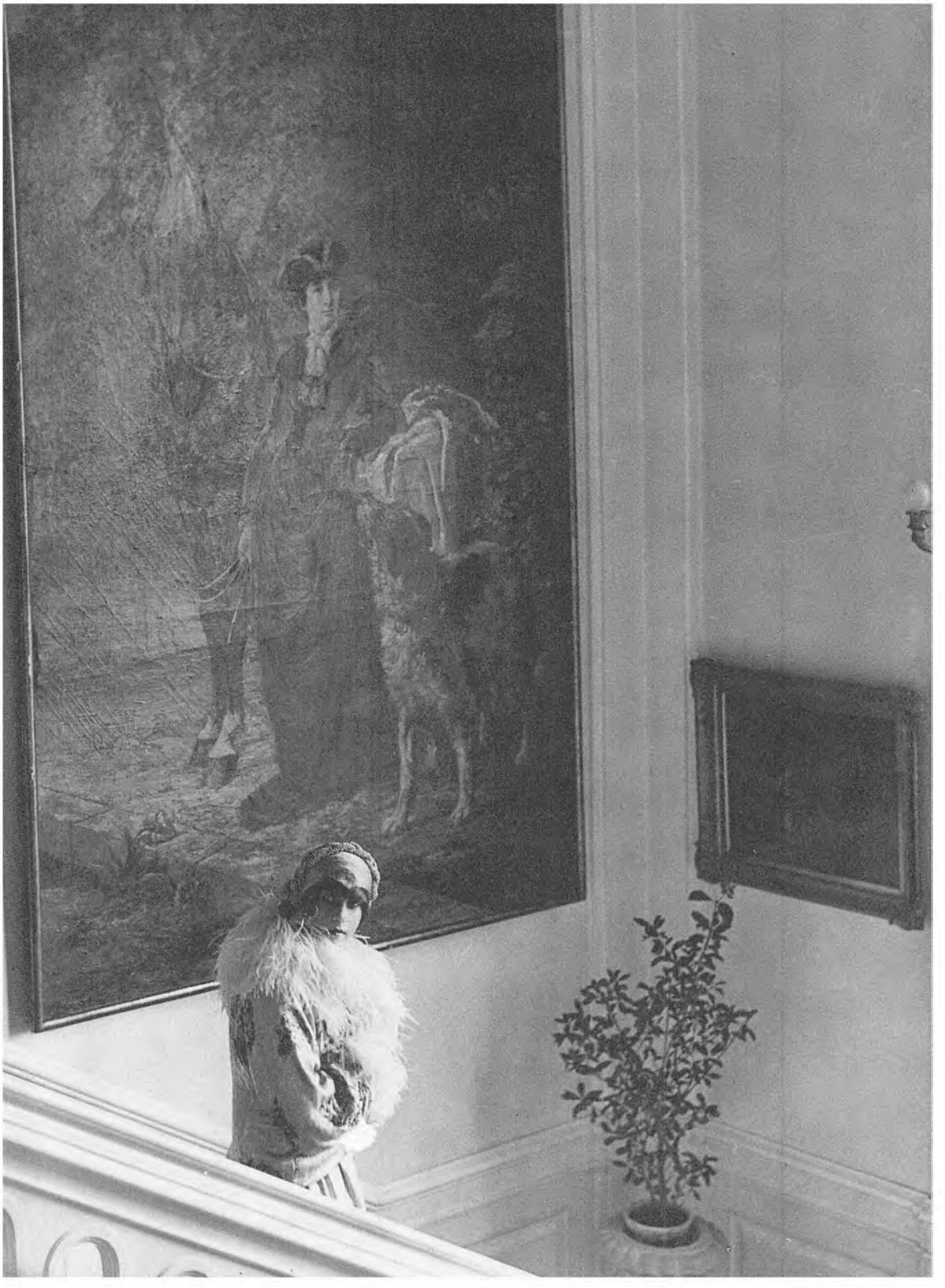

Sikken et liv – og så så længe

En billedbog om Erna Hamilton

Skrevet af Mia Okkels
Indledning af Henny Harald Hansen

Poul Kristensens Forlag

Forord

Ideen til denne bog opstod, da jeg i sommeren 1989 fik lov til at se Grevinde Erna Hamiltons fotografisamling.
Gennem mit arbejde med at tilrettelægge mange af Nationalmuseets kulturhistoriske bøger har jeg fået øjnene op for de enkeltheder, der er med til at danne et billede af en tid og dens mennesker.
Jeg så straks, at der i denne fotografisamling var stof til en billedbog, der viser en side af københavnerlivet, som sjældent er blevet beskrevet. Erna Hamilton blev født ind i et velhavende miljø – og har levet der hele livet.
Efter mange og lange betænkeligheder – og kun fordi bogen også er en hyldest til hendes forældre – indvilgede Erna Hamilton i projektet.
Teksten er en bearbejdelse af utallige interviews og samtaler, jeg i den forløbne tid har haft med Erna Hamilton, som tålmodigt har svaret på mine spørgsmål, og som spontant og livligt har fortalt om de begivenheder, der knytter sig til billederne.
Jeg har valgt at skrive teksten i monologform, da den bedst gengiver Grevindens morsomme og levende sprogbrug, som i sig selv er et levn fra en tid, som aldrig kommer tilbage. Erna Hamilton har godkendt hvert eneste ord.

Det har været en stor fornøjelse at arbejde med denne bog, og jeg vil gerne takke Erna Hamilton hjerteligt for et muntert og inspirerende samarbejde. Ligeledes tak til landsretssagfører Preben Egemar for opmuntring og støtte. Magister Henny Harald Hansen sagde uden betænkeligheder ja til at skrive indledningen – tak for det gode resultat. Sidst, men ikke mindst vil jeg takke min mand, Sven Okkels, for en stor og uvurderlig hjælp.

København, september 1990
Mia Okkels

Erna Hamilton og Moden

Af dr. scient. soc. Henny Harald Hansen

Et barn, en lille pige født samtidig med det 20. århundrede og af skæbnen udset til at leve de 9/10 dele af dette århundrede eller mere, har i sit lange liv levet med i, opsuget og været præget af tidens strømninger. Dette gælder ikke mindst på det intime og livsvigtige område, moden – ofte nedvurderet, men derfor ikke mindre vigtig. Der er jo det interessante, at det 20. århundrede i løbet af sin første fjerdedel blev vidne til en ny stils fødsel på alle kunstneriske områder og i slutningen af århundredet oplever denne stilperiodes afslutning. Såvel i arkitektur, maler- og billedhuggerkunst som inden for modekunsten gik funktionalismen sin sejrsgang for i dag at klinge ud, afventende sin efterfølger. Takket være fotografiets opfindelse findes i dag den mest udsøgte og fyldestgørende dokumentation – også for modens udvikling og skiftende facetter i løbet af det 20. århundrede.
Den lille pige er smuk, velbegavet og rig. Igennem alle perioder i modens historie er det hos den rige del af samfundet, at man har haft det nødvendige overskud til at følge moden og dens variationer.

Billedet side 16

1905. Den lille femårige pige er på spadseretur. Herskabsbarnet er iført en elegant kåbe med skulderslag og bærer på slangekrøllerne en enorm, rigt pyntet hat. Vi er i jugendstilens periode, denne stil, der fødtes i 1890'erne og varede til ca. 1910. Den var baseret på et raffineret tilskåret korset, der bar kvindens konsolagtige barm frem, og som med mere eller mindre held forsøgte at indskrænke kvindens livvidde til de berygtede 18 tommer, hvilket vil sige 47 cm. Overflødig fyldighed blev skubbet bagud til basis for den fodlange nederdel, der blev løftet op med elegance. Kronen på værket og damen var kæmpehatten, rigt dekoreret med udstoppede fugle eller kunstige blomster. Læser man datidens memoirer, har man på fornemmelsen, at datidens kvinder i livets alvorlige øjeblikke først og fremmest for at redde situationen – måtte have en ny hat.
Den lille piges faster, som er med på billedet, bærer selvfølgelig også

hat, men desuden ansigtsslør. Det gjaldt om at bevare sin teint. Den hjælpende kosmetik havde endnu ikke set dagens lys. En dame kunne gnide sine læber med et stykke rødt silkepapir og polere sine negle med en pude, betrukket med vaskeskind. Kosmetikkens hjælpende hånd og gyldne løfter hører en senere tid til.

Billedet side 29

1910. Den tiårige ser ud til at skulle »til dans« eller »ned til dessert-ten« ved et af forældrenes middagsselskaber, hvor børn dengang ikke var inkluderet. En hvid, stofrig, langærmet, højhalset barnekjole suppleret med kæmpestor sløjfe i håret og, må man forestille sig, kæmpesløjfe bagpå som afslutning på det obligatoriske livskærf.

Når du bliver stor, får du opsat hår, korset og lang kjole

Billedet side 34

1913. Endnu barn i datidens knækorte barnekjole, men med slangekrøllerne kronet af den største og med en rigdom af kniplinger besatte, møllehjulslignende damehat.

Det var i den alder, at den lille pige fik fortalt om korset, lang kjole og opsat hår; et strålende fremtidsperspektiv, der tydeligt var blevet til virkelighed hos de omgivende damer. Det var også på det tidspunkt, omhyggelige mødre udstyrede deres 13-14-årige døtre med livstykke med stivere eller noget, der lignede et korset, af hensyn til deres fremtidige »figur«.

Samtidig kunne Københavns første modejournal, »Modebladet« udgivet af Fonnesbech, under overskriften »Revolution i Moden« annoncere i en artikel om ganske nye signaler fra Paris: »Kroppen skal være blød og bøjelig. Kjolens stof skal ikke mere skæres i mange stykker, fores og hægtes stramt om kroppen.« Stoffet skal uforet og utilskåret svøbes og draperes om kroppen. Jugendstilens japanske indflydelse havde bragt Japans kimono til Europa og dermed nye stilstrømninger inden for moden. Korsettet, skabt af den spanske renæssancemode, som med en kort afbrydelse i empiren havde udgjort den nødvendige basis for kvindens dragt i flere hundrede år, forsvandt faktisk, så mærkeligt det end lyder, fra den ene dag til den anden. Først omkring 1920 skulle en ny stil se dagens lys.

Billedet side 39

1916. Egentlig var det ikke morsomt at være teenager dengang. Begrebet var overhovedet ikke opfundet. Man var »backfisch«; på vej, ufærdig. Ens umodenhed og ungdommelighed blev tilgivet, set på med overbærenhed – men var absolut ikke noget misundelsesværdigt. Man var i »en uheldig periode«. Moden skabtes stadig til modne kvinder. Den såkaldte »backfisch« havde ikke en chance, selv om der umærkeligt var ved at ske noget afgørende: Kjolelængen aftog. Det var ikke mere et elegant problem at løfte den fodlange slæbende nederdel.

Billedet side 54

1919. Kvinden fik fødder og ankler. Stoffet til kjolen er ikke skåret i mange stykker, foret og formet til et hylster over en »gine«; det falder frit om kroppen, som på pigebarnets fodfri brudekjole, behersket af den nye lodrette linie, der afløste korsetfigurens s-svajning. Mange skræddermæssige kunstgreb skulle til, før det lykkedes at sammenkomponere en fodfri brudekjole med det obligatoriske lange slæb.

1920. Det er så morsomt, gennem en meget smuk og rig piges livslange række af fotografier at følge modens udvikling – og fødslen af tidens nye og revolutionerende stil, funktionalismen. Det skete også på modekunstens område i løbet af tiåret 1920-1930.

Billedet side 63

Der står hun så i sin formløse sæk af en chemisekjole, ophængt i to skulderstropper, endnu så lang, at den når til midt på de ben, der først i de følgende år skulle blive afsløret til knæene.

Med en elastisk hofteholder som basis falder den rørformede formløse kjole, i skønt silkemateriale, ned over hofterne, der såvel som barmen på mirakuløs vis er forsvundet. Det er funktionen af krop og lemmer, der er i fokus, ikke den statisk indsnørede eventuelle legemspragt.

Det er jo altid det morsomme ved modekunsten, at den skiftende og højst overraskende fokuserer på forskellige dele af den menneskelige krop, aldrig på hele herligheden på én gang. Funktionalismen henledte også, ganske overraskende, opmærksomheden på den

Billedet side 62

levende skønne linie, der fra kvindens nakke fortsætter ned mellem skulderbladene. Den nøgne ryg blev fremvist i de efterhånden fodlange aften- og selskabskjoler, der supplerede dagens kortere kjoler.

Men nu går den ældre kvindegeneration i aktion. Ikke alene Emma Gad går til forsvar for det bortdragende korset. Efter hendes me-

ning forårsager korsettet intet ubehag, hvorimod det giver holdning – og når man ser den moderne korsetløse ungdom, der slænger sig hid og did, så ...
Endnu mere alvorligt er det, da en kreds af kendte københavnske damer i samtlige dagblade med underskrifter offentliggør en »protest« mod de »skøgedragter«, firmaet Fonnesbech tillader sig at udstille, underforstået til forførelse af de hidtil så fredeligt undertrykte unge kvinder. Grosserer Fonnesbech forsvarer sig med, at han som forhandler af sidste mode i dametøj må rette sig efter direktiverne fra Paris.

1925. Det skulle blive værre endnu, set med den ældre generations øjne. Den påbegyndte afkortning af kvindekjolen fortsatte. Den siden oldtiden omhyggeligt bevarede hemmelighed, at kvinden ligesom manden vandrer gennem livet på to ben, blev afsløret. I kødfarvede silkestrømper og udringede sko med rem over vristen kom benene til syne helt op til knæet. Ikke alene fremvistes – som oftest – smukke ben, men kvinderne lærte også en ganske ny kropsplastik, nemlig at placere sig selv og deres nye ben så smukt, dekorativt og elegant som muligt.

Billedet side 97

Til gengæld forsvandt håret. Det, der hidtil uden diskussion havde været regnet for »kvindens skønneste pryd«, kom under saksen, først afklippet til »pagehår«, hvad man til nød kunne acceptere, senere under konservative mænds vilde modstand yderligere indskrænket til drengehår, der, da moden ønskede hovedet så lille som muligt, gemtes under en urtepotteformet filthat.
Den fra mandsdragten allerede før 1900 overtagne jakke, der i forening med en lang nederdel havde udgjort den såkaldte »tailormade«, denne jakke blev nu suppleret med en glat stram knækort nederdel. Suppleret med en ræv om halsen var »La Garçonne«, drengepigen, tidens kvindetype skabt. Hun behøvede ikke skærme sin dyrebare teint ved at bære det tynde slør. Kosmetikken, med alle dens farver til hud, øjne og læber, havde holdt sit indtog. Oprindelig kun anvendt af scenens folk og letlevende damer blev kosmetikken med dens rige muligheder en del af påklædningen, som den er forblevet siden.

Billedet side 111

I slutningen af 1940'erne forsøgte moden en tilbagevenden til de gode gamle dage. Forslaget forførende betegnet som »New Look«: kjolelængde til midt på benet, markering af taljen, runde skuldre og

Billedet side 127

barm i to-delt brystholder. Det blev kun en døgnflue. Udviklingen gik videre mod Twiggy-barnekjoler og lårkorte nederdele. Endelig i 1960'erne kom fra USA cowboybukserne i al deres stramhed, som eneste saliggørende for ungdom af begge køn. I overensstemmelse hermed kunne man også konstatere, at de bukser, der som sportskostume længe havde været en del af kvindens garderobe, nu blev suppleret med slacks af alle arter, og anvendt ved alle mulige anledninger, fra 1970 endogså i det konservative kontormiljø.

1987, fotograferet af Rigmor Mydtskov

At ældes med ynde og værdighed

Vort århundredes stil »funktionalismen« skabte begrebet »teenager« og var i det hele taget en lovsang til ungdom, vitalitet, mobilitet – funktion på alle måder. Moden blev et udtryk for denne unge, men også puritanske stil, der udryddede al overflødig dekoration. Ungdommens brusende vitalitet var udsmykning nok. Den drømte ikke om at blive ældre. Den havde slet ikke tid til at tænke, at ungdommen ikke varer evigt. Der var ingen plads til den modne alder og slet ikke til alderdommen. Ethvert modehus, med respekt for sig selv, indrettede afdelinger specielt for ungdommen. Den eksklusive salon for modekjoler forsvandt. Verden og moden var ung og kun ung.
Så ubarmhjertig har moden virkelig ikke altid været. Tænk på middelalderens farverige, gotiske kvindedragt, stofrig, med slæb og hængeærmer og, sidst men ikke mindst, komplicerede hovedtøjer med lange slør. Eller tænk på renæssancens spanske, franske og engelske udgaver af dragten, baseret på historiens første krinoline, den spanske *vertugade*, udført i pragtfulde stoffer, udsmykket med juveler og gyldne kæder. Eller den stofrige krinolineperiode under det andet franske kejserdømme, hvor englænderen Worth grundlagde den franske haute couture og skabte kjoler for Napoleon III's skønne dronning Eugenie.
Det er i de stofrige modeperioder, der i moden har været hjælp at hente, når alderen en for en tog de gaver tilbage, naturen havde givet i så rigt mål.

På de sidste billeder af den lille pige, datteren af dette århundrede, ser man et yndigt, klogt ansigt kronet af det smukke hår og en stadig slank og elegant skikkelse klædt på en måde, der understreger, at man selv i en periode, der modemæssigt ingen plads har til alderdommen, dog som kvinde kan bevare både sin ynde og sin værdighed.

Min mor sad og syede, mens hun røg en af sine russiske cigaretter, Bostanjogi, hed de. Jeg sad oppe i vindueskarmen. Vi legede købmand med billeder fra cigaretterne.
Jeg spurgte hende: »Hvad ønsker Fruen?« – Hun svarede: »3 til 25!«
Jeg spurgte igen: »Hvad ønsker Fruen?« »5 til 45!«
»Hvad ønsker Fruen?« fortsatte jeg. »FRED,« sagde hun så,
»FRED,« og jeg husker, jeg blev så skrækkelig rasende på hende, jeg kunne have kvalt hende. Så var hele dagen ødelagt.
Det er det allerførste jeg overhovedet husker.

Vi boede dengang i Vesterbrogade 19. Jeg var helt tosset med mor. Vores unge pige, som hed Johanne, og som jeg kaldte »Hyttehanne«, måtte liste sig til at lægge mors overtøj ud på reposen, når hun skulle ud. Jeg ville ikke være alene med pigen, og jeg hylede og skreg, har mor fortalt mig, hvis jeg opdagede hun skulle af sted. Så glad var jeg for hende.

Jeg er født i Nyhavn 24, huset på hjørnet af Nyhavn og Holbergsgade. I 1902 flyttede vi til Vesterbrogade 19. Det var her vi boede, da min lillebror blev født. Hvor længe vi boede her, ved jeg ikke, jeg husker ikke særlig meget herfra, men fra Sortedamsdosseringen 95 A har jeg mange minder. Det var bl.a. mens vi boede her, at far købte vores første bil, en Bouton. Jeg var så lykkelig over det, at jeg faldt på knæ og takkede Vorherre for bilen. Jeg husker ganske tydeligt, at døren ind til soveværelset var dér og døren ud til korridoren var dér, og at det var derimellem jeg lå på knæ.

Det eneste jeg husker, fra dengang billedet her blev taget, var, at jeg havde en chemise på, og ikke en kjole – jeg blev placeret på et hvidt skind. Det har nok været et billede, som far skulle have i julegave, det tror jeg næsten. Det er taget hos Neuhaus, som boede lige over for Helligåndskirken.
Den lille medaljon, jeg har om halsen, tabte jeg til et afdansningsbal hos Hans Beck. Det var døden – det var næsten døden. Det var forfærdeligt, det var det værste, der kunne overgå mig i livet.

Jeg kan huske to ting, som har med min lillebrors fødsel at gøre, og den ene foregår i bedstemors lejlighed i Store Kongensgade 39. Jeg ser helt tydeligt far stå med benene oppe og snøre sine støvler, han skulle straks komme hjem, for nu skulle der fødes. Der var blevet telefoneret efter ham.

Det andet jeg husker er, at jeg fik forærende mit livs dukke. Jeg stod og holdt den i mine arme inde i dukkeforretningen på Strøget, og jeg undrede mig over, hvor koldt porcelænsansigtet var. Dukken, jeg selv og hunden Rolf er fotograferet ganske kort tid efter Ibs fødsel.
Jeg har nok ikke været særlig begejstret for sådan at få en lillebror; husk på, jeg havde været alene i fire år.

Min faster, Maria Simonsen, blev aldrig gift. Som det kan ses, var hun altid uhyre elegant klædt – hun kom meget hos os.

Min far Harald Simonsen blev direktør i Københavns Træ-lasthandel, vistnok i 1905, på det tidspunkt må han have været omkring 32-33 år, så han må jo have været dygtig. Han havde lært købmandshandel i Marstal, blev sælger for det gamle jernstøberi Hermansen og Sønner i Næstved og havde derigennem snart kontakt med hele byggeriet i København og omegn.

Far bad i 1905 Paul Fischer om at male mor og mig. Vi stod model ude i hans have på Sofievej i Hellerup, og det eneste jeg kan huske var, at jeg løb rundt i haven i mit fine tøj – og faldt, og så kom der græs på mine nye hvide ruskindsstøvler.
Jeg blev så ulykkelig over det, at jeg græd som pisket – og så er det jeg kan huske mor sige: »Spar du dine tårer, du får såmænd nok andet at græde over!« – Og det fik jeg.

Far betalte 500 kr. for maleriet! Det husker jeg lige så tydeligt.
Baggrunden med Langelinie og Trekroner var noget maleren digtede til, efter at han var færdig med os. Manden, der sidder på en bænk, var Paul Fischers bror, og kvinden med barnet i baggrunden var hans svigerinde og niece.
Mor var altid yndigt klædt, hun havde en smag af den anden verden. Se hvor elegant, hvidt i hvidt, og så en hvid boa også. Hatten var bagpå fyldt med lyserøde roser af tyl, der har nok været 20-30 stykker. Yndigt!

I 1907 købte far FJÆRN OG NÆR i Tårbæk. Det var et vidunderligt sted, som vi alle elskede at komme ud til. Til maj flytter vi på landet! Det var lige så sikkert som Amen i kirken, sådan var det! Jeg tror slet ikke vi var derude om vinteren, det var man ikke. Hvem der fandt på at kalde det FJÆRN OG NÆR, har jeg ingen anelse om, det har sikkert været far – og det lå jo netop fjernt og nært, fjernt nok til at vi virkelig følte, vi var på landet, nært nok til at vi stadig kunne følge skolen i tiden før sommerferien og at far kunne komme ind til kontoret.

Til højre i billedet ser man gartnerboligen. Der boede gartner Nielsen sammen med sin gamle moster. Nielsen var samtidig fotograf for hele Tårbæk, det er ham, der har taget de pragtfulde billeder af stedet dengang.

Ved siden af Nielsens var der garagerne, dvs. dengang var det vognporten. Vi havde 4 eller 5 vogne. Der var i hvert fald en gig, en landauer, en coupé og en charabanc. Giggen, som også blev kaldt en jumbe, en lille to-hjulet en, blev min bror og jeg kørt til stationen i. Vi kørte kl. 8.00 og skulle nå toget fra Klampenborg 8.19. Vi havde en Nordbaggehest, som hed Tøsen, hun var noget af det frækkeste – hun nægtede at gå længere end til stationen – nu var det jo også der vi skulle hen, men alligevel. Hun var pragtfuld. Foruden Tøsen havde vi 3 andre heste, 2 på stald og en på græs.
Når der var Derby-løb på Eremitagen, blev vores landauer pyntet med gule roser. Jeg kan lige så tydeligt se for mig, hvordan gartneren og kusken stod og pyntede hjulene med de gule Maréchalneil-roser, fra drivhusene.

FJÆRN OG NÆR var et stort hus. Nedenunder var der dagligstue, billard, spisestue, musikværelse, entre, garderobe og køkkenregionerne. Ovenpå var der 5-6 værelser.
Gartneren havde nok at se til. Haven blev holdt til punkt og prikke, og så var der også tre store drivhuse. Hvor blev Nielsen dog tit tosset på os to børn. Vi slæbte jo børn ind i haven og lege, den var altid fuld – og jeg skal love for han var efter os, hvis vi trådte i de bede, han lige havde gjort i stand. Jeg husker det og jeg kan godt forstå det. Han har mange gange givet mig en på siden af hovedet.

Hver aften, når folk gik hjem fra solnedgang på Eremitagesletten, var der åbent hus, så var der altid te og øl og spegepølse. Det var jo fars og mors venner der kom. Når vi alle sammen havde været oppe ved slottet og se solnedgangen, samledes vi hos os. Børge Rosenbaum, senere Victor Borge, som hver sommer boede hos malermester Bendix, og som var jævnaldrende med min bror, var ligesom vi tvangsindlagt til at tage turen til slottet. Hvor har han og jeg tit grinet af det senere. Når Børge var med, bad jeg ham jo tit om at spille for os, og som regel nægtede han, men så sagde jeg: »Du kan ikke komme her og spise og drikke hver aften uden at bestille noget.« Og så tog jeg ham sådan under armen og satte ham ned ved klaveret.

I haven ved et af de store drivhuse sidder vi og nyder eftermiddagskaffen. Madam Blå står på bordet, det er en forårsdag, før vi var flyttet ud – det kan ses af det bytøj, som de voksne har på. Rundt om bordet sidder to af mine forældres bekendte, far med høj hat, min moster Rose, mor og min elskede guvernante, Miss Reid, som kom fra Belfast. Så er der tre nabobørn, min bror Ib og så mig selv, sagde hunden. Jeg står bagved med en af mors cigaretter i munden – bare for at vise mig.

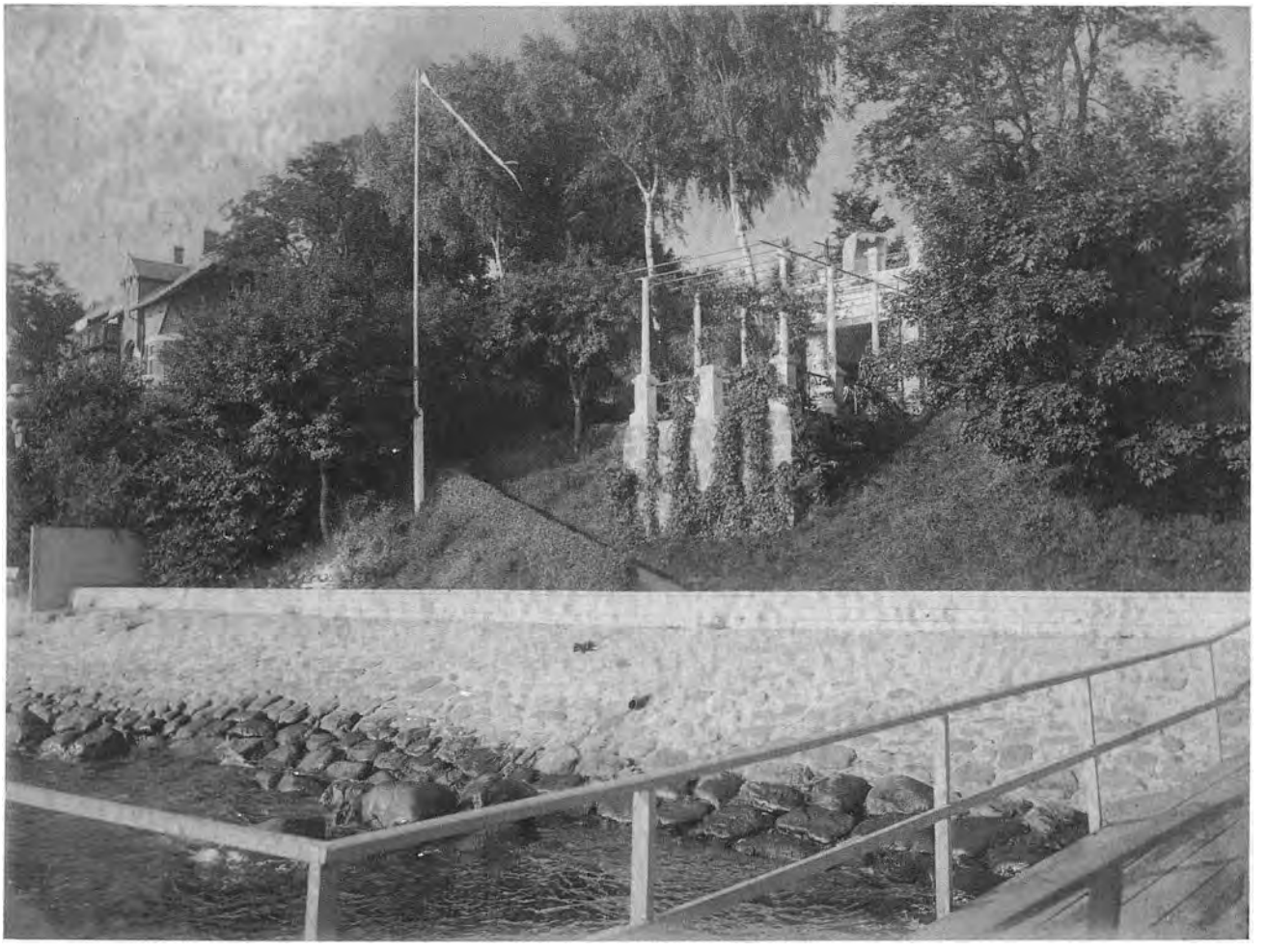

Vi havde en vidunderlig have, som gik lige ned til vores strand, hvor der var den yndigste loggia, med udsigt over Øresund. Det er da klart, at der var mange, der gerne ville ind og lege med os, og jeg husker en af dem, en lidt fed dreng, der hed Arne Jacobsen. Han stod ofte og hang og ville så gerne ind, men vi sagde nej. Han blev jo senere vores helt store arkitekt.

Vi havde tjenestefolkene fra byen med herud. Da vi senere boede på Gammeltorv, kan jeg huske, at det drejede sig om en stuepige, en kokkepige, vores guvernante og en chauffør – ja, foruden gartneren; så var der sandelig nok at se til.

Mor tilbad jeg. Hun var det blideste og kønneste man kan tænke sig. Jeg syntes kun, der var to damer i København der kom op på siden af hende. Det var lensgrevinde Blücher-Altona og etatsrådinde Blom.
Når far skændte over, at min bror og jeg ikke fortalte ham sandheden, sagde hun: »Du er alt for streng, de tør ikke.« Jeg må sige, at jeg aldrig har løjet, det har jeg hverken fantasi eller forstand til, for jeg ville aldrig kunne huske dagen efter, hvad jeg havde sagt.
Til mor fortalte vi alt, simpelthen alt – og hun forstod.
Det eneste menneske, far ikke kunne herse med, var mor. Hun kørte ham i silkeline. Det siger meget om hans respekt for hende, at han aldrig afsluttede en vigtig forretning, før han havde diskuteret den med hende.

Mor hed Betty Simonsen og var født Thorup.

Jeg kan tydeligt huske mors pels, gråværk og hermelin, og hatten af gråværk med esprit. Det var mors eneste pels, dengang. Den hang ude i entreen, og en dag, da vi kom hjem, var der ikke meget pels tilbage. Min grævlingehund havde jo nok kedet sig, for den havde flænset hele det underste i stykker.

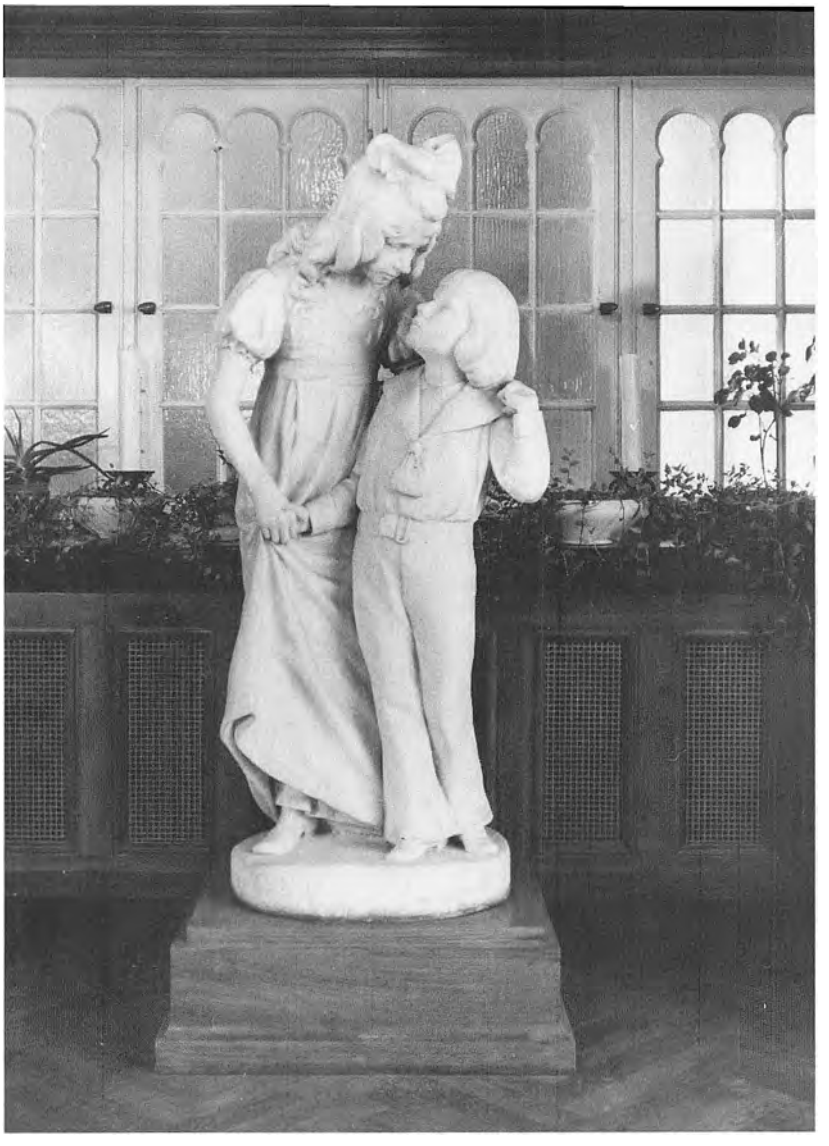

Jeg har vel været omkring 9-10 år, da far lod Dan Petersen lave en skulptur af Ib og mig. Dan Petersen var den billedhugger, som har skabt »Den lille Hornblæser« på Rådhuspladsen her i København.
Jeg kan godt huske, at jeg skulle stå model. Bl.a. skulle han tage et aftryk af min hånd, som jeg så fik i gips. Ib ville ikke, han skreg og hvinede og teede sig som en vanvittig, derfor blev hans hænder heller ikke så gode. Jeg havde så tynde ben, at marmoret ikke ville kunne bære overdelen; derfor gav han mig en lang kjole på. Jeg havde aldrig ejet en lang kjole, dengang.

Mens vi boede på Sortedamsdosseringen, begyndte jeg at gå i skole hos Frøken Jespersen i Nordre Frihavnsgade. Jeg gik der i 2 år. Frøken Jespersen var altid klædt i en sort kjole, der var stram i livet, og så havde hun lognetter på.
Jeg blev hver dag fulgt i skole af min guvernante, mine forældre ville ikke have, jeg gik alene, hvis der skulle ske et eller andet. Kun hvis det høvlregnede, kom Gustav med hestene og hentede os. Vi havde hestene stående i en gård i Classensgade, da der ikke var nogen stald til huset.
På et vist tidspunkt havde vi en nurse fra Vestindien, hun var kulsort. Min bror kaldte hende »Negersken«. Vi var ikke særlig vilde efter at gå sammen med hende på gaden, og en dag sagde jeg da også til hende, at jeg slet ikke brød mig om at følges med hende, for tænk nu, hvis folk troede, at hun var min mor. Hertil svarede Gladys rapt, at det var da endnu værre for hende, for tænk nu hvis folk troede, at jeg var hendes unge. Sådan!

Den 2. oktober 1912 havde jeg mit første bal. Jeg tror vi var mellem 30-40 børn.
Ib var udklædt som Ole Lukøje og uddelte gaver til børnene: en dekoration til drengene og en lille flaske parfume til pigerne.
Mor havde skrevet en sang, der var på melodien »Den lille Ole« – jeg kan stadig huske de to første vers:

I Hotel Fønix, de lyse sale
skal vi i aften jo være glade
og svinge os i en lystig dans
for så får festen den rette glans.

Ja, Erna hedder hun uden lyde,
som her i aften til fest os byde
hun er just nu fyldt sit tolvte år
og det er derfor hun ballet får.

Mit hår var jo flammende rødt, og det var ikke særlig morsomt i de tider. Røde abe, røde ræv, der er brand på gesimsen og mange lignende tilråb fik jeg fra drengene. Det var ikke rart. Det var bl.a. derfor jeg ikke måtte gå alene på gaden.
1910 flyttede vi til Nørre Voldgade 2, til en pragtfuld lejlighed på 7 værelser. Det var lige over for Aborreparken og Ørstedsparken. Så der var nok af steder at lege og spadsere.
Vi var de eneste, der boede i huset, bortset fra en herre, der hed Herfort, og han havde træben. Jeg var så bange, når han gik rundt ovenpå med det træben, det var lige oven over mit værelse. Det generede mig meget – jeg har jo altid været en sart lille en.
En af mine veninder var Clara Gyth, senere Hasselbalch, og jeg kan huske at hun sagde, at de ikke havde ret mange penge hjemme. Til fødselsdag havde forældrene bestemt, at børnene ikke måtte give gaver, der kostede mere end en krone. Nu var der det, at jeg havde forelsket mig sådan i en marcipangris med små bitte marcipangriseunger, og den kostede halvanden krone. Clara fortalte

mig, at der havde været stor diskussion hjemme, om det gik an, for der var jo denne aftale. Men jeg fik den. Og jeg husker den. Den lå i noget grønt crepepapir.
Efter de to år hos Frøken Jespersen kom jeg til at gå i Frøken Engelhardts Skole i Rysensteensgade. Der fik jeg to gode veninder. Den ene havde en tysk Fräulein, som blev mægtig gode venner med min engelske guvernante. De hyggede sig rigtigt med hinanden, når de ventede på os ved skolen.
Jeg kan huske, at der var en herre, der hver dag fulgte efter mig. Det var væmmeligt. En dag fotograferede han mig, og jeg blev fuldstændig skrækslagen – jeg har vel været en 11-12 år. Tænk, så ville tilfældet, at vi kort efter på en spadseretur i Frederiksberg Alle mødte ham. Jeg fortalte far, at det var ham, der havde fotograferet mig – og far gik hen til ham og interviewede ham, om jeg så må sige. Til sidst sagde far, at hvis han nogensinde så meget som tillod sig at se på hans datter – »Så skal De se, hvordan jeg skal se på Dem.« Det glemmer jeg aldrig, det var væmmeligt.
Mindreværdskomplekserne ligefrem groede i mig, jeg syntes jeg var så rædselsfuld grim. Rødt hår og tynde ben. Det var ikke til at holde ud. Jeg stod på pinde for alle større kammerater og ville gøre hvad som helst det skulle være, bare de ville lege med mig.

Siden jeg var 7-8 år, tog mor og far min bror og mig med til Monte Carlo og Cannes. Jeg kan ikke forstå, at far ikke kunne finde på at tage et andet sted hen med os, men når sandheden skal frem, var det jo nok fordi han ville ned og spille på kasinoet. Han elskede det. Han sad der den halve dag, og så lærte han jo en masse morsomme mennesker at kende.
Sproget var ingen hindring, jeg kunne allerede som 13-årig engelsk, tysk, fransk og lidt italiensk, så det betød ingenting. En helt anden ting var, at jeg var aldeles rasende, fordi jeg ikke måtte komme med i kasinoet, men det kunne der slet ikke være tale om: der måtte man først komme når man var fyldt 18. Hver dag skulle der jo læses lektier; guvernanten var lærerinde og skulle høre os i dagens pensum. Så og så mange sider skulle der læses i de 14 dage man var væk.
Kun fordi vi overholdt lektielæsningen punktligt, fik vi tilladelse til at være borte fra skolen. Det var ret enestående dengang; der var jo ikke ret mange mennesker, der rejste.

Jeg havde en veninde, som hed Karen Johansen. Hun var 4½ år ældre end mig. Jeg var helt forelsket i hende. Jeg kunne sidde uden for hendes hjem i timevis på min cykel og vente på, at det passede hende at komme ud og tale med mig.
Karen skulle på kostskole i Schweiz, og så måtte jeg jo også af sted. Jeg var alt for ung og uselvstændig til det, men jeg plagede så længe, at mine forældre sagde ja.
Frøken Engelhardt sagde rigtignok til far, at det da var helt vanvittigt at sende barnet i pension, men far svarede: »Det er ikke vanvittigt, pigen taler glimrende tysk og engelsk, nu skal hun ud og lære fransk og italiensk.« Sådan var det.

Næppe havde mor og far og moster Rose afleveret mig i pensionen i Montreux, før jeg fortrød det hele så bitterligt. Vi var 60 piger, og jeg var den fjerdeyngste, og min veninde, som jeg sådan havde glædet mig til at være sammen med, hun var ikke spor sød imod mig. Aldrig i mit liv har jeg grædt så meget, som i den tid i Schweiz, jeg forstår slet ikke, jeg har øjne i hovedet efter det ophold. Jeg længtes sådan hjem, at det slet ikke kan beskrives. Selvfølgelig plagede jeg for at få lov til at komme hjem, men her hjalp ingen kære mor. Jeg havde selv tigget om at komme af sted, nu måtte jeg pænt holde ud.
Jeg var kommet derned den 30. september og havde jo håbet på at få lov til at komme hjem til jul. Men ikke tale om! Mor så fuldstændigt klart: »Vi får hende aldrig sendt tilbage igen, hvis hun først kommer hjem.«
Den 18. marts kom far og mor og hentede mig. Vi fortsatte sammen med Ib, en guvernante og en sekretær til Ægypten. Det var mens vi var her, at far fik betænkeligheder med alle de udgifter, en sådan tur løb op i. Både far og mor røg meget, derfor sagde han: »Kære Betty, vi ryger for meget, en af os må holde op.« Mor replicerede prompte: »Det bliver ikke mig.« Far blev noget overrasket, men han tog konsekvensen, smed sin cigaret i Nilen og proklamerede, at han ikke ville ryge, før han igen kom til Ægypten. Han holdt det – og vi kom først tilbage i 1934.

F. VACHOUX
MONTREUX

Far var tosset med alle sine væddeløbsheste. Han havde altid heste og de stod på Damgården, som lå i Ordrup. Hver søndag var han derude.
Det er selvfølgelig gennem ham, jeg kom til at elske væddeløb. Havde jeg fået dårlige karakterer i skolen, var straffen, at jeg ikke måtte komme med til morgentræningen, det foregik kl. 6 om morgenen.

Billedet her er taget i 1913, da var jeg 12 år. Det var til et Derby på Klampenborg Væddeløbsbane, og det var første gang jeg havde højhælede sko på. Stor hat, slangekrøller, handsker, flæser og kikkert. Jeg har ikke været til at skyde igennem. Min faster, elegant som altid, og min veninde Karen står ved siden af mig.

Da jeg kom hjem fra pensionen, skulle jeg i en privatskole, som hed Frøken Bastians Skole, inde i Store Kongensgade på en femtesal. Vi var ikke mere end en 6-7 piger. Min skolegang derinde fik en hurtig og brat ende; da jeg havde gået der i 5 dage, blev jeg sendt hjem. Jeg havde rettet engelsklærerinden, og det skulle jeg ikke have gjort. Endnu den dag i dag vil jeg sige: »Jamen jeg havde ret!«

Jeg kom så på Sct. Joseph Søstrenes Skole, som dengang lå på Toldbodvej, det nuværende Esplanaden. Det var noget forfærdeligt gammelt møg, frygteligt – jeg gik der i 2-3 år. Den huslærer, vi havde til min lillebror, skrev til min konfirmation følgende:

»Aldrig hun sig vånder ve'
at læse fransk hos nonnerne.«

Skolen flyttede senere til Østerbrogade næsten lige over for Palæet, men jeg fik ikke så meget glæde af det, for så var det jo, jeg gik hen og forlovede mig. Jeg fik aldrig rigtigt færdiggjort min skolegang, og det har ærgret mig meget senere, men dengang var det bare en lettelse at slippe. Det var ikke så almindeligt, at vi velhavende piger fik en uddannelse: vi måtte ikke tage pladsen op for andre. To af mine veninder, Edith og Margit, var f.eks. ansat på Dronning Louises Hospital uden at få så meget som en øre for det. Nej, det måtte vi ikke – så var den ikke længere! Det var ikke god tone.

Skolen var nu heller ikke mit helt store nummer, derimod musikken; den elskede jeg. Jeg spillede klaver, guitar, lut og harpe. Jeg gik til undervisning hos Ruth Poulsen, som spillede harpe i Kapellet på Det Kongelige Teater, og samtidig fik jeg undervisning i lut-spil hos Vivi Pedersen. Det kostede 10 øre at køre med sporvogn, og jeg slæbte troligt rundt med mine store instrumenter, harpen var større end mig selv, men der var sandelig ikke tale om at blive kørt, selvom vi havde to vogne stående i garagen.

Jeg har skam også engang tjent penge på at spille. Det var på Falsterbo Badehotel i 1917.
Der skulle være en velgørenhedsfest på hotellet, og så spurgte de mig, om jeg ville optræde, og det ville jeg ikke, men så sagde mine forældre, at det skulle jeg, for jeg var så sød og dygtig. Så blev jeg jo nødt til det. Jeg satte mig på en stol og spillede og sang: »Oh, my baby, my curly-headed baby«. Jeg fik 945 kroner ind til Røde Kors; hvabehar, det var skam mange, mange penge dengang.

De fleste troede vel, at Harald Simonsens datter levede i sus og dus, men jeg gad godt vide, hvor mange unge der i dag ville finde sig i den tilværelse, der var min. Far var meget streng, han tolererede ingen slinger i valsen.

Mine lommepenge var uhyre beskedne, så da Karen og jeg en sommeraften pludselig fandt på, at vi ville fotograferes, det var i Klampenborg, ja, så blev jeg skrækkelig bange, for vi havde jo ingen penge – og tænk nu, hvis vore forældre ikke ville betale for billederne, når de blev sendt hjem til os.

På andre områder var jeg da godt klar over, at det var noget specielt at være mig. Hvert år var der karneval på Palads Hotel, og i 1915 fik jeg lov til at være med. Jeg kan ikke forstå, jeg fik lov at komme med, men jeg har jo nok plaget mine forældre om lov. Det var absolut en rigtig københavnerbegivenhed – for overklassen. Mor og jeg var ens klædt, bortset fra farverne. Mor var i orange dragt, rød paryk og påfuglefjer, mens min dragt var hvid. Parykken var grøn, og fjeren var fra en fasan. Mor så som altid henrivende ud, og til det bestemte karneval var der en herre, der især gjorde hende sin opvartning, en godsejer Lassen fra Høvdingegård.
Hr. Lassen var fuldstændig overbevist om, at mor og jeg var søstre. Jeg kan godt forstå ham, mor var så levende og ungdommelig, herregud, hun var jo heller ikke fyldt 40 endnu.

Erna Simonsen i konfirmationsdragt, med hat fra Harald Jacobsen. Hvabehar! Dragten var mørkebrun, med elegant pelskrave og muffe. Hundene hed Prins og Tot, hvor den lille hvide missekat kommer fra har jeg ingen anelse om, jeg har aldrig kunnet fordrage katte. Jeg har vel været omkring 16 år, da dette billede blev taget.
På det tidspunkt boede vi stadig på Gammeltorv. Vi havde en vidunderlig lejlighed, med en 7-8 værelser og kamre på loftet til chaufføren og stuepigen. Lejligheden lå i det hus, der nu hedder Vognmændenes Hus, Gammeltorv 18. Det eneste men, der var ved denne lejlighed, var, at der intet badeværelse var. Hver uge gik hele familien Simonsen på badeanstalten, sådan var det.

Mor klædte mig jo altid så yndigt på. Måske har der været nogle af mine veninder der var misundelige på mig, det kan jeg godt forestille mig nu – dengang tænkte jeg overhovedet ikke på det. Jeg havde slet ikke noget at skulle have sagt. Jeg blev bare klædt på. Hun var ikke rigtig klog, hun gav gladelig 150 kr. for et par håndsyede støvler til mig, da jeg var 15 år. Det var sandelig store forhold. De blev lavet til mig i Magasins afdeling i Laksegade. Skomageren derinde hed Hansen, og han kom hjem til os og tog mål. Jeg gik altid i støvler, jeg skulle have pæne ben, pæne smalben!
Jeg havde grå, brune og hvide støvler. Det ene par skulle snøres indvendig, dem kunne jeg godt snøre selv, de andre måtte stuepigen hjælpe mig med. De hvide skulle snøres bagi, det kunne jeg slet ikke klare selv.
Jeg gik med støvler sommer og vinter. Om sommeren var det de hvide, og selvom det var varmt, gik man med dem alligevel, anderledes kunne det ikke være. Jeg havde fået besked på at gå med dem, og så gjorde jeg det. Basta!

I 1916 fik far den idé at bygge sit eget hus, og med ildhu gik han i gang med planlægningen.

Hver dag tog vi ud og så på byggeriet. Jeg skal love for, der blev arbejdet. Hestene trak vognene gennem pløret, der hvor kontorerne i kælderen kom til at ligge. Inden vi så os om, var der rejsegilde.

Det hele begyndte ved et tilfælde:

En aften gik mor og far tur på Østerbrogade, forbi hundekirkegården der lå på en stor grund, ikke langt fra Sortedams Søen. Far sagde: »Det griseri kan vi ikke have liggende her midt i byen. Her vil jeg bygge mig et hus.« Mor svarede: »Nu er du da blevet helt vanvittig,« men et halvt år efter havde han byggetilladelse og skabte så her det, der nok var byens smukkeste private bolig. I folkemunde blev det kaldt »Lille Amalienborg« – far hadede det navn.
I april 1918 kunne vi flytte fra Gammeltorv herud, og i dette palæ boede jeg, indtil jeg blev 32 år.

Hallen var helt vidunderlig. Det var et kæmperum, der gik op gennem hele huset med en imponerende trappe i midten. Trappen havde udskårne engle af professor Wanscher.
Fra hallen gik der døre ud til gallerigangen, som strakte sig på langs gennem huset.

Vores husbestyrerinde gennem 38 år, Deesen, havde betinget sig, at hun kunne komme til at bo i stueplanet, nær køkkenet, og det fik hun naturligvis lov til. Far fik tegnet en lille lukket mellemgang ind til hende, så hun kunne få sin egen afdeling.

Herreværelset var det sted, hvor vi opholdt os mest. Væggene var dækket med mahogni, og rundt langs loftet var der indirekte belysning. Her var husets bøger, og her var rart. Det smukke maleri af Bøllemosen var malet af Thorvald Niss. – Gad vide, hvor det er havnet i verden? Det blev i huset, da vi flyttede.

Salonen var pragtfuld. Mor havde indrettet den. På gulvet lå det vidunderlige »aubusson«, et pragtfuldt fransk tæppe.
Møblerne måtte vi jo købe specielt til huset, vi havde slet ikke nok i dem, vi havde haft på Gammeltorv.

Så længe jeg overhovedet kan huske tilbage, har vi haft heste. Foruden de heste, der skulle bruges til at trække vognene, havde vi rideheste og senere havde far altid væddeløbsheste. Ib og jeg lærte at ride på Tøsen, den lille nordbagge. Hun var så bred, så det halve kunne være nok, jeg kunne næsten ikke skræve over hende. Lige så lidt jeg brød mig om at ride, lige så vild var jeg med væddeløbene. Det allerbedste var at være med til træningen fredag morgen, før de skulle løbe om søndagen.
De morgener sammen med far var vidunderlige.

Billedet stammer fra den 3. august 1918, hvor hele familien Simonsen sammen med Ritmester Norlander og frue overværer Derbyet på Klampenborg Væddeløbsbane.

Det var på Væddeløbsbanen jeg lærte min kommende mand at kende. Han blev præsenteret for mig af Baron Hans von Blixen Finecke, en svoger til Karen Blixen.
Greve Douglas Hamilton red min fars heste, det var på den måde vi lærte hinanden at kende.
Han var en flot fyr, med kulsort hår. Han var 9 år ældre end jeg. Han var så glad for mig, han friede 6 gange til mig, før jeg sagde ja – herregud, jeg var jo kun et barn på 17 år.
Vi blev forlovet i Stockholm den 18. januar 1918, og dagen efter kunne man læse følgende i avisen:

Forlovede:
Underløjtnant og Flyver, Greve J. Douglas Hamilton, Søn af Godsejer, Greve James Hamilton til Lyckås, og Frk. Erna Simonsen, Datter af Direktør Harald Simonsen, København.

Som jeg allerede har nævnt, blev jeg holdt meget strengt – men da jeg blev forlovet, blev mange ting lige pludselig meget lettere. Det betød simpelthen frihed for mange restriktioner. En ung pige under 18 år kunne så sandelig ikke gå på restaurant, men en forlovet ung pige, jo!
Hele ugen igennem glædede jeg mig til at skulle ud og danse til Jens Warnys og Teddy Petersens orkestre. – Sammen med Douglas, forstås!

Menu

Oksehalesuppe	Old Madeira
Hummer Parisienne med Østers	Chateaux Ypuem
Timballe med Bekkasin	Bourgogne Romaine
Frugt Macedoine	Heydsyeck Monopole
Bederyg garni	Portwine old London 1862

Mousse de Rochefort

Parfait

~

Mocca

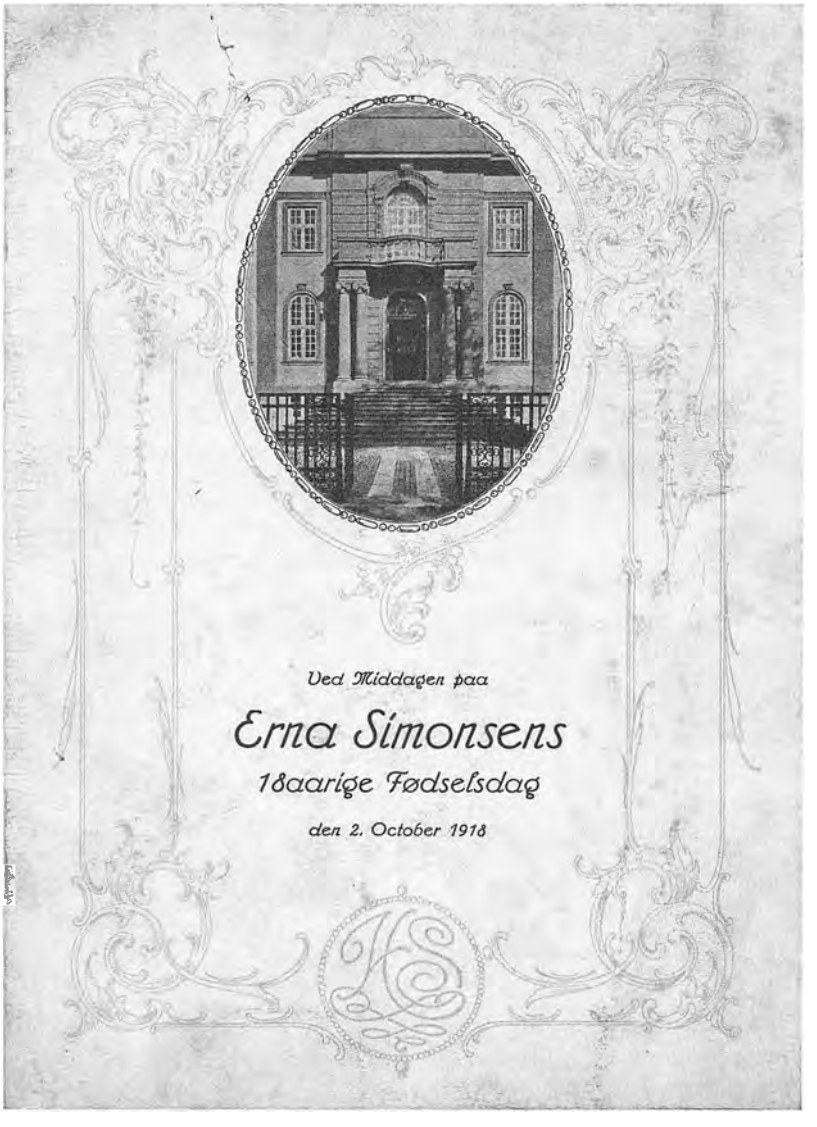

I april 1918 var vi flyttet ind i Palæet – og indflytningen blev fejret efter alle kunstens regler, men min 18-års fødselsdag overstrålede næsten alle hidtidige fester. Mine forældre vidste ikke alt det gode, de skulle gøre for mig – og jeg nød alt i fulde drag.
Vi spiste i den smukke, hvide spisestue og dansede senere i det kinesiske værelse, til Otto Lingtorns 5-6 mands orkester. Jeg tror vi var omkring 50 mennesker.

Vi har altid haft sange, når vi holdt fest, og til min 18-års fødselsdag handlede sangene naturligvis om kærlighed.
En af husets gode venner, overretssagfører Lützen, havde skrevet den, hvad underskriften klart antyder.

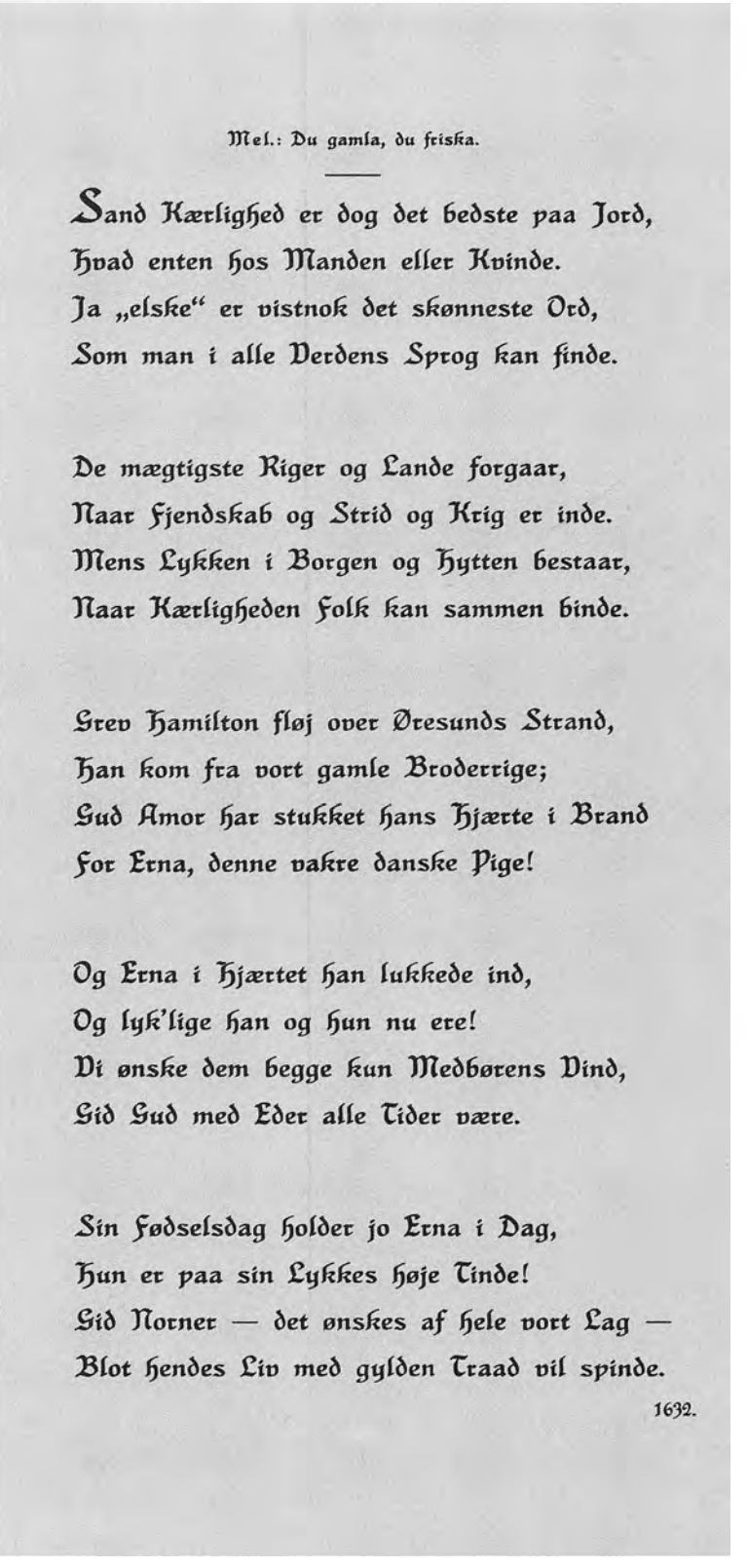

Mel.: Du gamla, du friska.

Sand Kærlighed er dog det bedste paa Jord,
Hvad enten hos Manden eller Kvinde.
Ja „elske" er vistnok det skønneste Ord,
Som man i alle Verdens Sprog kan finde.

De mægtigste Riger og Lande forgaar,
Naar Fjendskab og Strid og Krig er inde.
Mens Lykken i Borgen og Hytten bestaar,
Naar Kærligheden Folk kan sammen binde.

Grev Hamilton fløj over Øresunds Strand,
Han kom fra vort gamle Broderrige;
Sud Amor har stukket hans Hjærte i Brand
For Erna, denne vakre danske Pige!

Og Erna i Hjærtet han lukkede ind,
Og lyk'lige han og hun nu ere!
Vi ønske dem begge kun Medbørens Vind,
Sid Sud med Eder alle Tider være.

Sin Fødselsdag holder jo Erna i Dag,
Hun er paa sin Lykkes høje Tinde!
Sid Norner — det ønskes af hele vort Lag —
Blot hendes Liv med gylden Traad vil spinde.

1632.

Jeg var 17½, da jeg blev forlovet. Alle festlighederne i forbindelse med det foregik i Stockholm – og da jeg kom hjem, blev jeg fotograferet hos fotograf Juncker Jensen. Kjolen var æblegrøn med sølvblomster, og båndet om håret svarede til i farve.

Jeg var ung, jeg havde slet ikke lyst til at blive gift – jeg ville meget hellere bare more mig. Men efter at jeg havde overværet en af Københavns yndigste piger, Louise von Plessens bryllup med fabrikant Erik Hasselbalch i Kastels Kirken – hvor jeg syntes alt havde været så romantisk og yndigt – kom jeg hjem til far og mor og sagde, at nu ville jeg også godt giftes.
Douglas ville jo så gerne have mig – så han blev lykkelig og fastlagde brylluppet til den 10. maj 1919.

I avisen kunne man den 11. maj 1919 læse følgende: »Frøken Erna Simonsen, Trælastdirektørens 18-aarige Datter, havde i Gaar en stor Dag. Den unge Dame holdt Bryllup, og det er jo i Almindelighed stort og dejligt for en ung Pige. Saa hun havde da Grund til at være rigtig tilfreds. Men Dagen blev rigtignok til en hel Folkeforlystelse, og det er jo lidt ud over det sædvanlige.
En svensk Greve, den ganske unge Løjtnant Douglas Hamilton, var den lykkelige Brudgom, og da der var gaaet fantastiske Rygter om Begivenhedens Omfang, vil det ikke undre, at Frue Kirke i Gaar var Genstand for et Stormløb, der, set med en sartere, mere religiøst farvet Stanglorgnet, nok kan betegnes som forargeligt. Jeg skal imidlertid søge at holde Forargelsen mellem Linjerne, dér vil den ikke irritere de 2000 Mennesker, som i Gaar var saa lykkelige at kæmpe en eksempelløs Kamp med store Politibetjente for at komme inden for til det pragtfulde Skuespil.«

En konkurrerende avis skrev følgende: »Siden Frøken Helga Wessels Bryllup med Baron Wedell-Wedellsborg i 1900 har ingen kirkelig Højtidelighed i København givet Anledning til saa skandaløs en Opførsel fra Publikums Side. Tilskuerne stormede Kirken, klatrede op paa Apostel-Statuernes Sokler, balancerede paa Pulpiturernes Rækværk, gnaskede Konfekt og udvekslede højrøstede Vittigheder.
I Frue Kirke er alle Lys tændte, og rundt om Alteret blomstrer tætte Krat af lyserøde Begonier og bleggrønne Hortensier. Paa Trinene er udbredt et Tæppe med indvirkede hvide Lilier. Brudgommen, hvis mørkeblaa Uniform kun brydes af et enkelt Ordensbaand og Flyvernes Ikaros-Mærke paa højre Ærme, føres op af sin Fader, Grev James Hamilton, fra Lyckås Slot. Den gamle Greve er i Kammerherrekjole med tunge, gyldne Epauletter. Seks Marskaller følger de to Hamilton'er. De svenske Officerer, der tager Opstilling – tre paa hver Side – ved Korets Indgang, bærer paa venstre Skulder hvide Silkesløjfer med smaa Myrtekviste.«

»Blandt Gæsterne ses Sveriges Aristokrati, der var rigt repræsenteret. Danskerne blandt Gæsterne var færre, fortrinsvis Familie og nære Venner til Familien Simonsen.
Brylluppet var berammet til Kl. 5.15, og lidt over Klokken 5 ankom Brudens Mor, Fru Simonsen, ledsaget af sin Søn Ib, en blond lille Dreng. Brudens Mor var iført diskret Toilette af Guldbrokade, indvævet med grønne Krandse og rigt garneret med Guldfrynser.
Ærmerne og slæbet var af skingergrønt Tyll, hvori var fæstet Buketter af grønne Strudsfjer.
Præcis paa Klokkeslettet skar Orglets dæmpede Præludium over i en kirkelig Processionsmarch. Alle Registre jubler. Direktør Harald Simonsen fører sin Datter til Alteret.
Frøken Erna bærer paa sit flammerøde Haar en nitakket Krone, formet af Myrter og hvide Orangeblomster. Det firkantede Slæb er tre Meter langt. I Favnen trykker hun en kæmpestor Buket af purpurfarvede Roser og hvide Nelliker, bundet paa amerikansk Vis med lange, nedhængende Silkeløkker – en hel Regn af smalle, hvide Baand.
Efter Bruden følger otte Brudepiger, klædt i lyserøde Kjoler med glatte Slør. Deres Buketter bestaar af lyserøde og lila Blomster i Papirsholdere med Kniplingskant, saaledes som vore Bedstemødres Brudebuketter var. Efter Brudepigerne følger otte Brudesvende.
Den unge Grev Hamilton gaar sin Brud imøde og giver hende et Kys paa Kinden. Fire Marskaller tager Opstilling med Front mod Alteret. To Løjtnanter af Brudgommens Regiment – meget slanke i deres mørkeblaa Uniformer – paraderer ved Skamlen,
hvor de Nygifte skal knæle.
Pastor Prior forretter Vielsen, og fra Orgelpulpituret synger Holger Bruusgaard og Frue »Kærlighed fra Gud«. Under Højtideligheden danner Brudepiger og Marskaller en Halvkreds bag det knælende Par.
Efter slutningssalmen »Det er saa yndigt at følges ad« sluttede Højtideligheden.
Ved Kirkens Udgang staar Fru Louise Levison, sørgeklædt, og giver Erna Simonsen, nu Grevinde Hamilton, et Lykønskningskys. Paa Frue Plads trænges Folk. Filmfotografer har opstillet deres Apparater. Svenske Beridere holder strunkt til Hest. Højt i Luften kredser et L.V.G.-Aeroplan, og Flyverne kaster Blomster ud over Brudeparret.
Brudeparret kører bort i en Karet, forspændt fire hvide Heste, eskorteret af det svenske Æreskompagni.«

Min bryllupsdag burde jo have været mit livs lykkeligste dag, men lige fra morgenstunden blev jeg forskrækket over al den opmærksomhed begivenheden vakte. Kl. 11 skulle jeg til køreprøve, og da jeg skulle ud ad døren for at komme hen til min kørelærer, var gaden foran Palæet allerede fyldt af mennesker, som ventede på at se brylluppet, som først skulle være sent om eftermiddagen. Jeg blev så forskrækket, jeg turde ikke gå ud gennem døren. Jeg blev nødt til at tage et tørklæde om hovedet og liste ud ad bagdøren. Da jeg havde bestået køreprøven, spurgte jeg den motorsagkyndige, om jeg ikke kunne få udstedt mit kørekort på mit nye navn. »Hvad skal det sige,« sagde han, og så måtte jeg jo fortælle ham, at jeg skulle hjem og giftes i eftermiddag. Jeg skal love for han blev forbavset, men kørekortet kunne jeg først få udstedt på navnet efter vielsen, så det kunne jeg ikke få med på bryllupsrejsen, hvad der ærgrede mig skrækkeligt.

Det hele var i det hele taget alt for overvældende, husk på, jeg var kun 18 år. Da jeg skulle klædes på i al min stads, kom jeg sådan til at græde, og da far og jeg kørte til kirke, sad jeg og tudede. Det var forfærdeligt med alle de mennesker; da vi kom ud af kirken, flokkedes folk om mig, og ude på Frue Plads var der sort af mennesker. De stod som sardiner i dåse. Det var væmmeligt.

Jeg ville så gerne have været fotograferet sammen med brudesvendene og mine 8 brudepiger som alle var i lyserøde tylskjoler, syet hos Salomon Davidsen, det fineste sted i byen. Deres sko var magen til mine med små roser på tærne. Men mor ville ikke tillade fotografering. Det er derfor, der kun er disse få billeder fra hele brylluppet. Ingen fotografer hverken inde i kirken eller hjemme i Palæet; sådan blev det.

Min far havde besluttet, at vi på bryllupsrejsen skulle køres rundt i hans store Daimler med chauffør, så jeg ville slet ikke have fået lov til at benytte mig af mit kørekort alligevel.

I avisen stod videre om brylluppet: »»Simonsens Palæ« kaldes det, af Arkitekt Brummer tegnede Hus, paa Familiens eget Brevpapir. Herude – ved Trianglen – skal Middagen staa.
Gæsterne bevæger sig gennem Modtagelsessalonen med de forgyldte Stole ind i den kinesiske Sal – som Henrik Lund har dekoreret med store Malerier – og frem til Vinterhaven, hvor Orchideerne blomstrer omkring et Bassin med Guldfisk i Tropevarmen. I Gallerisalen, der rummer Samlingens dyreste Billede – en Carl Bloch – er Brudegaverne udstillet. Greve James Hamilton forærer sin Svigerdatter et kostbart Diadem med Brillanter. Direktør Harald Simonsen har ladet det Toilettegarniture kopiere, som Kong Christan den Sjette gav sin Datter, Prinsesse Louise, ved hendes Bryllup, og som findes paa Rosenborg.«

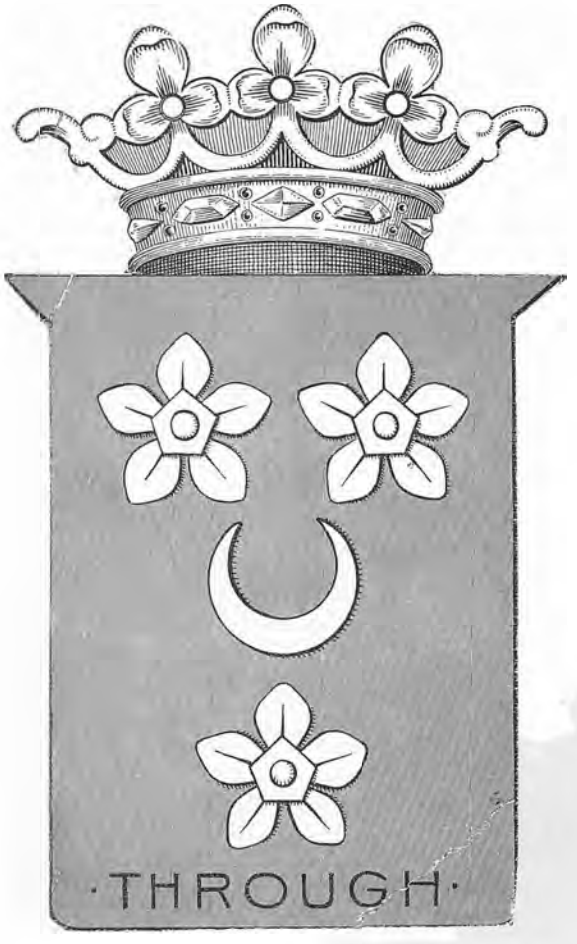

Det var Warnys orkester fra Nimb, der spillede til dansen. Det fik han 800 kr. for. Blomsterudsmykningen på bordet kostede ligeledes 800 kr., og så var det jeg sagde til far, at det var alt for meget, for noget som ingenting var. Jeg ville meget meget hellere have haft pengene. »Gud, hvor er du tarvelig,« sagde han så. – Jeg var altid omgivet af penge, men jeg havde aldrig nogen selv.

Potage à la Tortue Clair

Homard à la Parisienne

Selle d'Agneau de lait garni

Asperges en brenches

Bècasses rôtis
Salade

Cannelon de fromage

Glace à l'aeroplane

Mocca

Madeira Mont d'or

Chateau Yquem

Pommery sec americain

Chateau Auzone

Louis Roederer gr. vin sec

Chambertin

Portvine old London 1862

Til bryllupsmiddagen var der inviteret 92 gæster i alt. Middagen blev holdt hjemme i Palæet. Jeg kan slet ikke forstå, hvordan mine forældre har kunnet overkomme alt det. Aftenen før havde der været stort polterabendselskab, og så klare bryllup næste dag. Men tiderne var jo helt anderledes dengang, man havde folk til at hjælpe sig.

Man gik jo til fotografen og lod sig fotografere, så man kunne sende portrætter som en hilsen til slægt og venner. En sådan fotografering var sandelig et større foretagende. Det tog simpelthen hele dagen, og der var mange mennesker involveret.
Foruden kufferter med tøj, hatte, sko og smykker skulle der også være mulighed for, at stuepigen skulle kunne stryge det tøj, der var blevet krøllet af transporten – hun skulle også være parat til at hjælpe mig i stadsen, den ene gang efter den anden. Damefrisøren var skam lige så vigtig – alt skulle være tiptop.

Jeg tænkte slet ikke over, hvor besværligt det var for alle – jeg tog det som en selvfølge, det at blive opvartet.

De to billeder er fotograferet samme dag.

På hovedet bærer jeg det smukke diadem fra min svigerfar, og om halsen har jeg nogle yndige perler, som jeg havde fået af min forlovede – og som jeg senere tabte på Randers Torv, jeg fik dem aldrig igen. På kjolen sidder det diamantsmykke, som jeg havde fået af min mand i morgengave. Kjolen var mørkebrun, og i håret havde jeg en tylssløjfe. Hermelinskåben er et helt kapitel for sig.

Sommeren 1920 var helt naturligt koncentreret om Ulph, som jeg havde født den 1. februar 1920.
Alle var helt tossede med ham – jeg syntes han var så rædselsfuld grim. Men barnevognen, den var flot.

Inden jeg blev gift med Hamilton, sagde jeg, at jeg aldrig ville flytte til Sverige. Douglas var så glad for mig, at han gik med til det værste – blot for at få mig. To gange om året rejste jeg op til min svigerfar og hilste på ham og hans søster, Fyrstinde Stephani von Wedell, gift med Tysklands statholder i Elsass-Lothringen, Carl von Wedell. Jeg kunne aldrig tænke mig at bo andre steder end i Danmark. Jeg er fuldstændig bidt af danskere og af Danmark. Jeg er så patriotisk som nogen.

Slægtsmøde på Barsebäck Slot, lørdag den 28. august 1920. Vi unge var blevet placeret i græsset. Min svigerfar sidder som nr. 5 fra venstre, lige ved siden af værtsparret, Greve og Grevinde Hamilton – og Douglas står som nr. 3 fra venstre i bageste række.

Fotografen Lee Osborn kom her til København for at fotografere mig. Hun kom fra München – hvordan hun har hørt om mig, må guderne vide, jeg har ingen anelse om det – men billederne er da søde, ikke sandt!
Kjolen var af sølvlamé, kan jeg huske – med en stor, rød stofrose ved hoften, kåben var af hermelin, og det hamiltonske diadem var så fikst indrettet, at det kunne deles i tre, som så kunne bruges som brocher. Smykket afleverede jeg naturligvis, da jeg blev skilt. Sådan noget gør man da! Man har vel pli!

Jeg syntes, jeg var alt for ung til at få barn. Ulph kom til verden et år efter at vi var blevet gift. Helt ærligt – han interesserede mig ikke særlig meget, men mor derimod, var lykkelig. For hende var han hendes nye baby.
Ulph var ellers en kvik lille fyr – og ligesom Ib og jeg lærte han at tale engelsk lige fra spæd. Vi har hele min barndom talt engelsk ved middagsbordet, og det fortsatte vi med, indtil Ulph kom på Herlufsholm – så slog far en aften i bordet og sagde: »Fra nu af vil jeg fanden gale mig tale dansk ved mit eget bord.« – Og sådan blev det.
Jeg var meget umoden – og overbeskyttet. Jeg var slet ikke forberedt på de slag, som livet kan give. Vi havde været gift omkring 2 år, da min tilværelse brød sammen. Jeg havde aldrig i min vildeste fantasi regnet med, at min mand kunne finde på at bedrage mig, men sådan var det.

Den tid, der nu fulgte, er nok den vidunderligste og forfærdeligste jeg har oplevet.
Jeg havde allerede mødt skuespilleren Johannes Poulsen, da jeg var 15 år. Jeg traf ham til et bal. Jeg kan huske, at jeg syntes, at han var en gammel herre. Husk på, jeg var 15 og han var 19 år ældre. Så var det, han ringede hjem til mig og sagde: »Frøken Simonsen, kan De ikke tage Deres lut med, når vi skal til bal der og der i morgen, så tager jeg også min med, så kan vi synge sammen.« Sådan begyndte det – og så blev jeg forlovet, og så blev jeg gift og så fik jeg barn og så mødtes vi igen.

Vi mødtes igen på d'Angleterre, hvor mor og jeg sad og drak te. Han kom hen og hilste, og inviterede mig over på Det Kongelige Teater til generalprøve på fredag. Tænk, jeg kan huske, at det var den 5. oktober 1921. Det var et stykke, der hed Kain. »Jeg sender min påklæder ned efter Dem klokken halv tolv, og så må De komme op.« Oppe i hans garderobe faldt han på knæ for mig og anholdt om min hånd. Jeg tænkte, manden er skør! Jeg var gift og han var for resten også gift.
Men, altså – sikken en ballade. Jeg skal love for der blev brok i foretagendet.
De slog sig sammen mod os, Hamilton, hans kone og min far. Tre mod to!
Vi kunne ingen steder ses. Vi måtte gå i kirke, når vi skulle tale med hinanden – det var helt forfærdeligt.
Efter en vis tid flyttede han på d'Angleterre, og så talte vi i telefon med hinanden om natten – på italiensk, så telefondamerne ikke skulle kunne forstå, hvad vi sagde. Det var en frygtelig tid – men absolut spændende.
Når vi skulle mødes, måtte vi tage en taxa ud til Frederiksberg Have, og så gik vi op gennem haven og ind hos Josty og drak te. Snige sig ud og så skynde sig hjem, klæde om og være parat til middagen klokken seks! Så måtte jeg fortælle, at jeg havde været hos en veninde – og jeg var helt sikker på de vidste, at det var løgn. De var jo ikke idioter derhjemme.
Far kaldte mig engang ind på kontoret, og så skulle jeg love, at jeg ikke ville se Johannes i 3-4 uger – men så mødtes vi tilfældigt til en teaterforestilling, og så faldt vi jo i igen.
– Men, hvor var vi dog forelskede i hinanden.

Johannes Poulsen var jo den tids største skuespiller. Alle i København lå for hans fødder. Når Johannes gik med handskerne sådan, så gik alle med handskerne sådan. Hvis han gik med svalevest, så skulle alle have svalevest. Havde han en skimmelhest, skulle de alle sammen have en skimmelhest. Sådan var nu det.

På et eller andet tidspunkt var mine forældre jo nødt til at acceptere vores forhold. Johannes flyttede om sommeren ud på Tårbæk Hotel, og hver dag kom han så op til os ved to-tiden om eftermiddagen og tilbragte så resten af dagen her. Vi badede, vi morede os, vi gik på slottet og så på solnedgang – vi havde det bare pragtfuldt. Johannes var meget opmærksom over for mine forældre – og selvfølgelig kunne de heller ikke stå for ham, hvem i hele byen kunne det. Jeg lærte meget af ham. Han var jo en voksen, højt begavet mand, en virkelig personlighed. Jeg var meget smigret over, at han talte så meget teater med mig. Han sagde bl.a. meget sødt: »Du er publikum, du må sige, hvad du vil – for det skal jeg lytte efter.«

Johannes' mor, professorinde Anna Poulsen, elskede mig. Hun sagde, at det frygteligste, der var overgået hende i mange år, var, at jeg ikke blev gift med Johannes. Sådan holdt hun af mig. Vi havde i begyndelsen et fristed hos hende, der kunne vi mødes i fred.

En af de københavnske aviser skrev allerede i oktober 1921: »Stamgæsterne i Det kongelige Teaters Parket har i denne Sæson bemærket, at Professorinde Anna Poulsen indfører en ny ung Dame, som hun giver Hædersplads ved sin Side. Den unge Dame, hvem Professorinden viser saa megen moderlig Opmærksomhed, er Grevinde Erna Hamilton ... Grevinde Hamilton, der i Mellemtiden er blevet skilt, forlovede sig i Sommer med Hr. Johannes Poulsen. Hendes nærtforestaaende Bryllup med vor populæreste Skuespiller vil efter Sigende faa et mere stilfærdigt Forløb, end det opsigtsvækkende i Vor Frue – saa stilfærdigt, at Rygtet endogsaa vilde paastaa, at det allerede havde fundet Sted ...«

Digtet skrev Johannes til mig i 1922.

Dit blotte navn blev mig som sol på vove
der lyser op i tusindskøn refleks,
dit smil var mig som fuglerost i skove,
dit kys blev mig mit livs "amoris lex"

— — — — — — — — — — — — —

Du kom til mig som frisk du var udsprungen
af folkets marv, midt i en frønnet stund,
du ødsled hjertet og du vagted tungen,
din tales kys var indsegl på min mund;
og dette bly og bløde segl er blevet
en hellig dom dybt på mit hjertes bund

— — — — — —

Hvor det går hen? Jeg ved det ej — kun frem,
frem gennem samme tro og større klarhed,
og når vi langt om længe til et hjem,
det blir ej bygget op på gold — og barhed
Du er en svarmerske så fuldt som nogen,
dit øje dugges når det lifligst leer:
så lad os svarme, blev det end i krogen
gemt for den verden, som ej svarmer mer

— — —

— — —

I foråret 1923 foreslog jeg Johannes, at han skulle lade sig fotografere i sine markanteste roller, så man kunne bevare indtrykket for eftertiden. Lochers små statuetter inde på Det Kongelige Teater er jo fine, men en skønne dag er de måske væk, og så ville der ikke eksistere et eneste vidnesbyrd om hans kunst. Vi arbejdede hele sommeren 1923 med disse fotograferinger. Vi kunne kun nå to billeder pr. uge. Der skulle jo findes kostumer frem, han skulle sminkes og alt muligt – det tog lang tid, men det var utroligt spændende at være med til. Johannes er her Jean de France. Alle billederne forærede jeg for nogle år siden til Teatermuseet på Christiansborg.

Porcelænsfiguren af Johannes Poulsen som Jean de France, og Poul Reumert som hans tjener, forærede Johannes mig.

Gerda Wegener malede billedet af mig i 1921-22. Kjolen er »teint de nègre«, og tylssløjfen i håret er samme mørkebrune farve. Armringen er såmænd den, jeg købte i Ægypten, dengang far og mor havde hentet mig i pensionen i Schweiz. Den kostede 40 øre.

Når jeg optrådte sammen med Johannes, var det helt improviseret. Vi satte os bare ned med vore lutter, og så spillede og sang vi. Det var så nemt. Han havde foræret mig en bog med negro spirituals, og den sang vi sange fra. Jeg havde klæbehjerne dengang, bare jeg havde set sangen et par gange, kunne jeg spille den – og synge alle versene.

Jeg havde nogle pragtfulde år med Johannes – og så var det da kedeligt, at Ulla Iversen skulle komme i vejen med en slæde, for jeg skulle jo lige skilles om et øjeblik.
Det mest ironiske ved det hele var, at det var mig, der havde foreslået Johannes at benytte den yndige danserinde som Madonna i »Det gamle spil om enhver«.

Med kongelig tilladelse fik jeg lov til at føre min skilsmissesag i Danmark, selvom jeg var svensk statsborger. Højesteretssagfører C. L. David førte sagen for mig – og vi vandt. Men Douglas ville ikke af med mig, så han nægtede at acceptere min danske skilsmisse. Derfor appellerede han sagen i Sverige, og efter 7 retsmøder, hvor jeg måtte rejse frem og tilbage til Stockholm, fik jeg endelig godkendt min skilsmisse den 24. januar 1924. Da var der også gået over 3 år, siden sagen blev rejst. Da C. L. David hørte, at jeg også havde vundet i Sverige, udbrød han spontant: »Må jeg give unikumet et kys på kinden.« – Det var ellers ikke noget man gjorde i de dage.

Jeg havde endelig fået min skilsmisse i orden, da mine forældre pludselig fandt på, at et rekreationsophold i Italien var absolut nødvendigt. De påstod, jeg havde lungespidskatar – gu' havde jeg ej, der var ikke spor i vejen med mig. Men far havde jo nok hørt rygter ude i byen om Johannes og danserinden. Han ville skåne mig! Så derfor blev jeg sendt væk til kolde bade og massager og gud ved hvad.
Jeg var i Wien, da jeg læste i en avis, at Johannes skulle giftes samme dag. Jeg telegraferede til min nære ven Edvard Brandes for at høre, om det var rigtigt.
Det var den 30. april 1924. Jeg fik E.B.'s svartelegram samme aften. Der stod blot følgende: »Ja, EB.«
Jeg var jo så ulykkelig, så allerede om eftermiddagen havde jeg været ude og solde en hel masse. Da så telegrammet kom, gik vi ud og soldede videre. – Og da blev jeg sgu fuld. Jeg var komplet ligeglad med det hele. Det var kommet som en bombe for mig, jeg havde intet anet. – Jeg tabte 8 kg i løbet af nul komma fem.

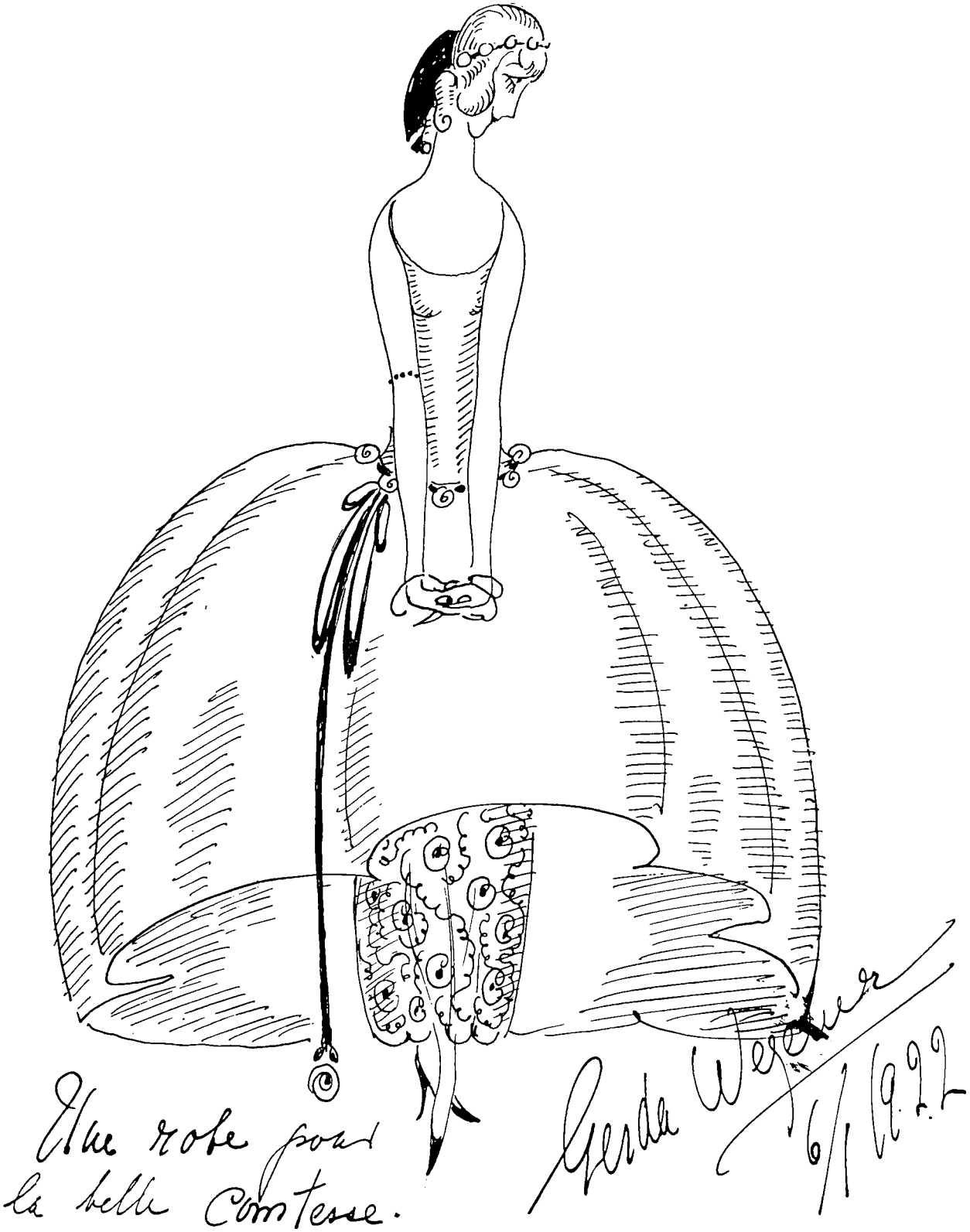
Une robe pour
la belle Comtesse.
Gerda Wegener
6/1 [illegible]22

Gerda Wegener malede også Ulph, samtidig med at hun malede mig. Så vi havde meget med hinanden at gøre i den tid. I min gæstebog tegnede hun tegningen overfor. En sådan kjole har jeg nu aldrig haft, det er hendes egen fantasi. Men tegningen giver tiden fuldstændigt.

Jeg lærte Edvard Brandes at kende gennem Johannes Poulsen. Hver gang Johannes skulle arbejde med et skuespil, enten som skuespiller eller som instruktør, gik han til E.B. og gennemdiskuterede sagen med ham. Johannes havde megen respekt for E.B. og respekten var gensidig. Selvom aldersforskellen var stor, resulterede det i et nært venskab.
E.B., Johannes og jeg tilbragte mange stunder sammen, oftest på den måde, at de to herrer talte og talte og jeg sad og lyttede. Jeg husker engang under en sådan sammenkomst, at E.B. pludselig holdt inde, så på Johannes og sagde: »Synes du nu ikke snart at det er på tide, at Erna får et lille ord indført.«

Nogle af de sødeste og mest charmerende breve, jeg nogensinde har fået, er fra E.B. E.B. og jeg forstod hinanden.

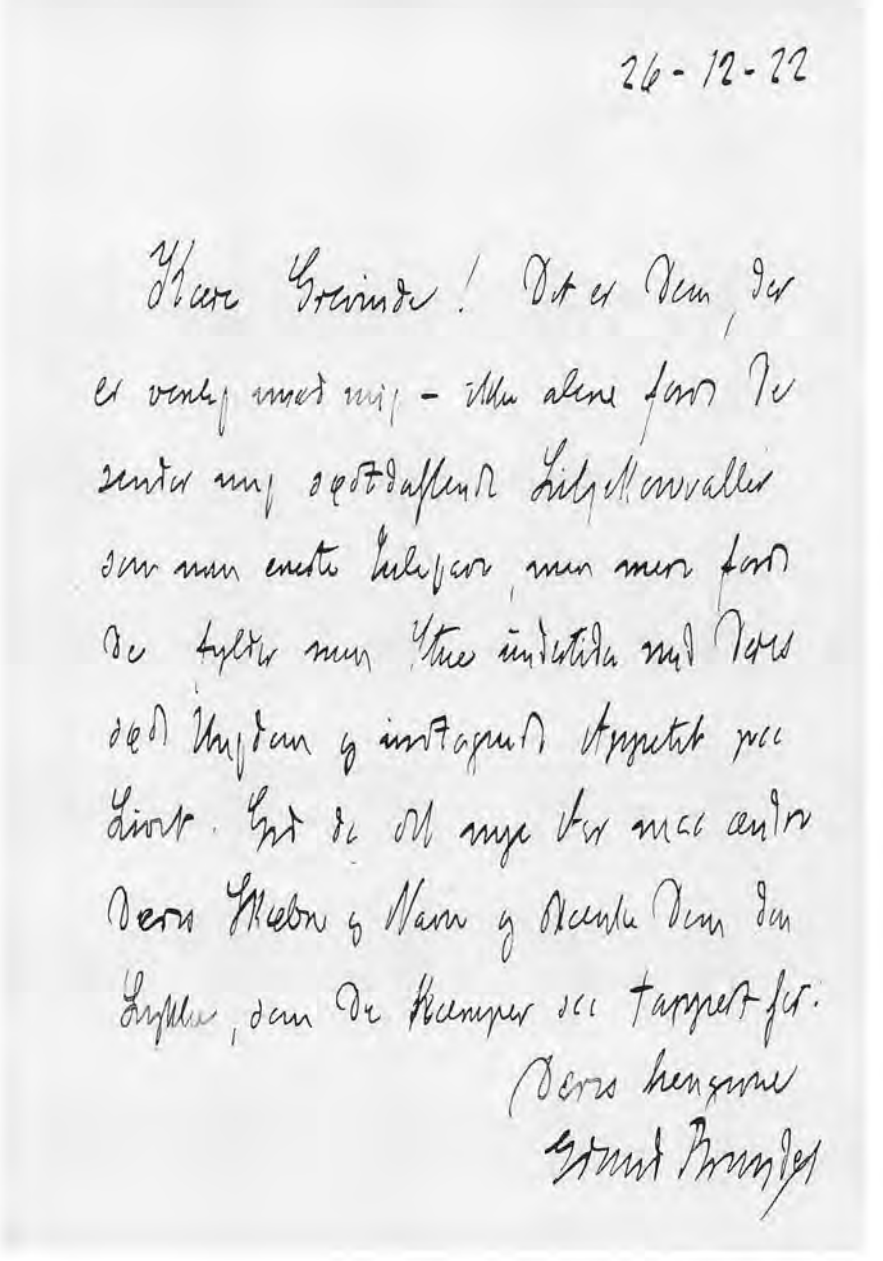

26-12-22

Kære Grevinde! Det er Dem, der er venlig mod mig – ikke alene fordi De sender mig søstdaffende Lilje-Konvaller som min eneste Julegave, men mere fordi De fylder min Ytre undertiden med Deres søde Ungdom og irrotagende Appetit paa Livet. Gid de ok nye Aar maa ændre Deres Skæbne og Navn og skænke Dem den Lykke, som De kæmper saa tappert for.

Deres hengivne

Edmund Brandes

E.B., som jo havde været finansminister, formidlede, at jeg fik et »laissez-passer«. Jeg havde et svensk pas, da jeg var svensk gift – så nu syntes han, jeg skulle have dette »laissez-passer«. E.B. havde engang hjulpet en grevinde på samme måde, og hun havde til hans store raseri indført 3 heste på passet. Jeg måtte derfor love ham højt og helligt, at jeg aldrig ville indføre dyr. Vores morskab havde ingen ende, da jeg måtte betro ham, at jeg desværre måtte bryde mit løfte. Jeg havde nemlig fået væggedyr, da jeg boede på Hotel Hungaria i Budapest.

E.B. blev også min gode, nære ven og rådgiver. Min søn og jeg rendte ud og ind hos ham. Ulph lå på gulvet og legede tog med puderne, mens vi talte op ad stolper og ned ad vægge.
Jeg er meget lykkelig over at have kendt ham så godt. Han var jo en ældre herre – ja, han kunne have været min bedstefar, men hvor lærte jeg dog meget af ham.
Ofte ringede han over til min far og spurgte, om han måtte låne mig. Min far svarede altid ja – og så klædte jeg mig i stiveste puds og blev kørt over til ham. Jeg blev modtaget af E.B. i smoking og med champagnen parat og så spiste vi østers og sprængt and, som han havde fået den idé var min livret.
Den aften, jeg var blevet gift med min anden mand, læge Peter Damm, ringede jeg over til ham og sagde: »Jeg vil bare fortælle dig, at jeg er blevet gift med Peter Damm, og jeg vil ikke have, du skal opdage det ved at læse det i avisen i morgen.« »Jamen min søde pige, så må du komme herover.«
Vi skulle rejse med aftentoget klokken halv tolv, vi skulle til Florens og Venedig, så jeg gik op og klædte om og vi blev kørt over i Skjoldsgade til E.B.
Hvordan i himlens navn han havde fået fremskaffet en buket lysegule roser, det ved jeg ikke, men da jeg kom ind i hallen, stod han der med buketten til mig.
Jeg så ham aldrig mere, han var død, da vi kom hjem.

Edvard Brandes var altid forfærdelig sød mod mig, og gudskelov har jeg stadig mange vidunderlige breve, han skrev til mig.

I min gæstebog skrev
E.B. dette smukke,
kloge digt til mig.

Vær forsigtig og forvær dig,
ellers kommer han ikke og tar dig!

—

Holt dig stille, sænk dit Øje
lad de andre le og støje!
Hvis han skinsygt paa dig skælder
og med Vrøvl dig overhælder,
snak ham bare efter Munden,
sig, at han har Ret i Grunden
og de Vises Sten har funden!
Husk, du er hans Elskerinde
dydig Hustru, ringe Kvinde,
men at han er Verdens Kærne
Aandens Lys og Kunstens Stjærne
og at Jorden næppe holder,
hvis han ej faar gode Roller.
Heller Krig og Pest og Bylder,
naar blot Publikum ham hylder

—

Hvis for sent han altid møder
og mod alle Hensyn støder
og hvad oftalt var forglemmer,

sig, at Orden dig forstemmer
og Præcished gir dig Kvalme,
medens vente, bare vente,
mens du sir en lille Salme,
er som Fest, der aldrig endte.

Vis til ingen dine Tanker
heller dine Pusselanker!
Hvis din Tale er fremodig,
bliver Straffen derfor blodig;
hvis din Hemlighed du ofber,
pisker du dig selv med Sofber;
Skjæl for alle dine Gæder,
lad dem heller tvo du græder!
Mestro alle dine Venner!
Talstaa altrig hvad end hænder!

Dette maa du vide, Kære,
er den vise Omars Lære,
han som brede i Mekka
og var gift med Skøn Rebekka
og tre andre smukke Kvinder
og et Utal af Slavinder,
afklædt efter sidste Mode
med et Slør om deres Hø'de,
saa at alt var tugtigt dækket
og til Galskab Mandfolk ægged
– ogsaa dette var hans Lære!
Let at følge vil den være
for din Skønheds Selkesspind
for din Ungdoms Sødme-Sind
med et Smil paa Ferskenkind,
thi med den vil du naa ind,
tynget knap af Skæbnens Aag,
til din Elskovs Drømmebog
til dit Hjærtes Arnekrog.

10/11 23

Gerard Brandes.

I 1926 holdt den portugisiske ambassadør et selskab på d'Angleterre. Johannes Poulsen og Ulla Poulsen var begge med, Johannes ses helt ude i venstre side af billedet og hans kone lige i midten. Jeg står til højre, sammen med en af mine store beundrere. Jeg havde en yndig guldlamékjole på. Ambassadøren lod sig fotografere sammen med en håndfuld af festens unge damer. Det er mig i midten.

Johannes Poulsen og jeg kunne resten af hans alt for korte liv ses rent venskabeligt, og ganske kort før hans død ringede han efter mig. Han ville gerne have, at jeg kom op og besøgte ham på Skodsborg Sanatorium, hvor han var indlagt. Jeg kan huske, at det var en forfærdelig efterårsstorm. Vi talte sammen en kort stund, så sagde han, at jeg lige skulle vente et øjeblik, for han skulle hente noget inde ved siden af. Da der var gået lang tid, kiggede jeg derind – og da lå han og sov. Jeg lukkede vinduet for blæsten, lagde en avis over lampen og gik. Det var sidste gang jeg så ham. Han døde i 1938.

Min bror var jo fire år yngre end mig, og da vi var små, sagde han altid: »Erna »koderer« altid med mig« – og det har jeg sikkert gjort, hvem har ikke kommanderet med mindre søskende?
Ib blev boende hjemme til han var 27 – og jeg blev der til jeg var 31. Det var jo skrækkeligt længe, men huset var stort, og vi havde jo ikke midler til at etablere os selv – og så havde vi det da også godt i det store hus.

Vores kokkepige og husbestyrerinde gennem 38 år, gamle Deesen, forgudede min bror.
Far var umådelig striks med spisetiderne – klokkens seks og ikke et minut over – men undertiden skete der det, at alt var forsinket. Min far sendte så tjeneren Valdemar ud for at se, hvad der var i vejen. Som regel var det blot gamle Deesen, der var oppe og hjælpe min bror med tøjet, når han skulle ud. Så måtte alle vi andre pænt sidde og vente, blot fordi han skulle have bundet sin smoking-sløjfe – far blev rasende.
Deesen var tosset med Ib – og far var alt for streng over for ham.

Billedet herunder er taget i Cannes, da far og mor havde sølvbryllup i 1925.

Juleaften 1925 hjalp jeg til med at servere for de juleløses jul i Koncertpalæet. Det var POLITIKEN der hvert år arrangerede det. De sørgede for at få kunstnere og andre kendte folk til at hjælpe. Jeg arbejdede derinde fra tidlig morgen og til sen eftermiddag. Jeg slæbte appelsiner, bananer og alt muligt op ad alle trapperne, og da folk kom, serverede jeg resten af dagen. Jeg kom hjem klokken seks, mere død end levende – hjem til et hjem, hvor jeg havde nogen til at servere for mig!

Oakland hed denne pragtfulde bil, som jeg her kører forbi Kunstmuseet i, den var grøn-himmelblå.

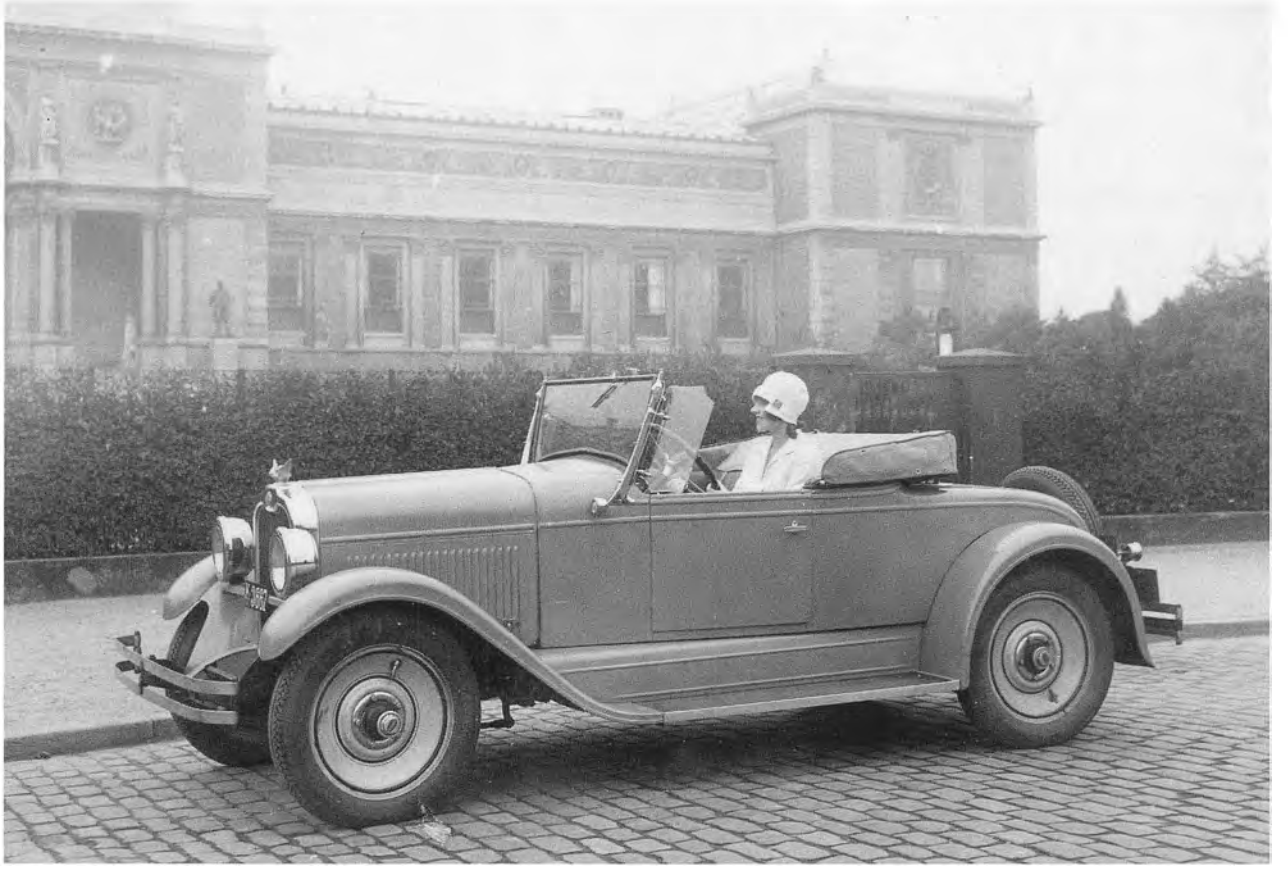

På en af rejserne med mor og far havde vi boet på Villa d'Este ved Comosøen og her gjort bekendtskab med en venlig amerikansk familie, som havde inviteret mig over at besøge sig i New York.
Min veninde Carin von Plessen skulle også til New York, så vi blev enige om at følges ad.
I januar 1927 drog vi så ud på vores store tur. Det var jo noget af en begivenhed, så vi blev fulgt til toget af slægt og venner. Som man kan se, havde vi sovevogn til Hamburg, hvorfra vi skulle sejle.
Far fortalte senere, at han havde hørt et par herrer, der gik forbi på perronen, sige til hinanden: »Det er godt gjort, sådan et optog, bare fordi et par koner skal til Smørumnedre.« Far havde ikke kunnet dy sig, men havde sagt til dem: »Jeg må gøre de herrer opmærksom på, at damerne skal til Amerika.«

Vi sejlede fra Hamburg med luxus-lineren »Deutschland«, et kæmpeskib med alle mulige former for underholdning om bord. Det tog seks døgn at sejle over – og hvilke døgn! Foruden alle de andre festligheder blev der arrangeret karneval, hvor jeg havde den ære at have kaptajn Langer til bords.
Et luxus-liv i sus og dus – i 6 dage.

Da skibet ankom til New York, stimlede pressefotograferne sammen om Carin og mig, som fluer om et stykke sukker. Næste dag var dette billede i alle landets aviser. Det må jo være rygtedes i forvejen, at en grevinde og en baronesse var om bord. – Det kan også være, at det simpelthen var, fordi man i Amerika aldrig havde set magen til gamacher! Hvad ved jeg! Carin og jeg syntes blot, det hele var morsomt. Jeg blev i Amerika i 6 uger, Carin blev derovre »for good«.

Tre af mine bedste veninder. Billedet er taget ude i gården ved FJERN OG NÆR i 1928. Fire glade piger – sommer, solskin, glæde, piger fra gode, velhavende hjem. – Jeg er den eneste der er tilbage, de tre andre tog sig alle af dage. Kan man forstå det – jeg synes, jeg har oplevet alt for meget!

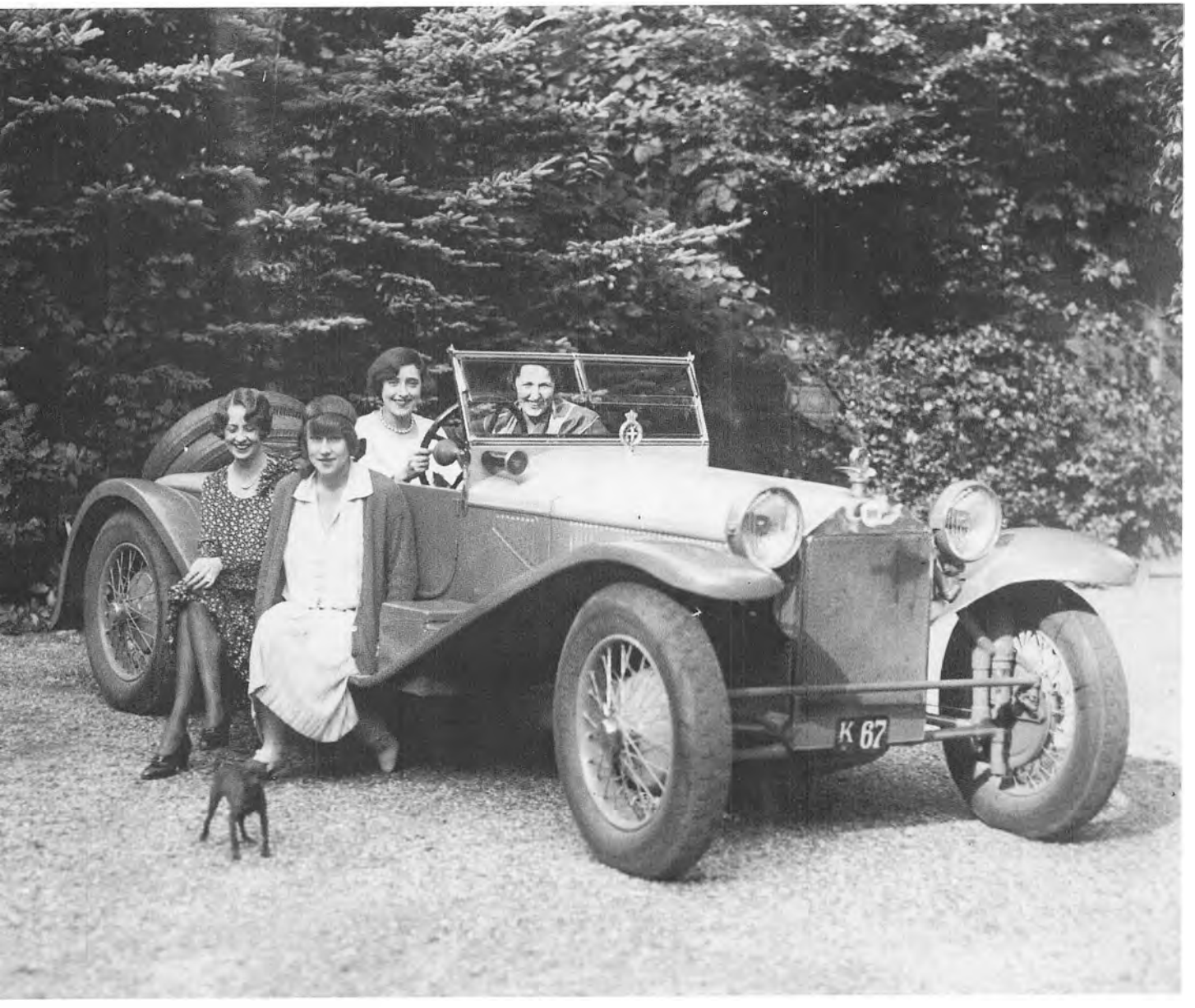

Gennem Johannes Poulsen og Edvard Brandes var min interesse for teatret naturligvis blevet yderligere skærpet. Lige siden dengang har jeg fulgt med i, hvad der spilledes på teatrene i København. Jeg har været forelsket i teatret, simpelthen.
Af samme grund har flere af mine venner også været teaterfolk.
Her er jeg fotograferet en eftermiddag i 1928 på d'Angleterre sammen med skuespillerinden Lillebil Ibsen og hendes kusine Else Bjørnson. Else var barnebarn af både Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson, og det samme var Lillebils mand.

I Palæet på Østerbrogade havde jeg min afdeling på 1. sal, i den del af huset, der vender op mod Østerport. Ulph havde to værelser, et soveværelse og et legeværelse, også på første sal – henne i nærheden af Ibs afdeling, som var op mod Trianglen. Mor og far havde købt mange møbler fra Grevinde Danners bo, og mange af dem var havnet oppe hos mig. Johannes Poulsen sagde altid, at det lignede et tandlægeventeværelse, for alt var hvidt og guld. Mor havde jo indrettet hele Palæet, også min afdeling. Himmelsengen fik jeg, da vi flyttede ind her. Betrækket var af fed silke, gult med hvide blomster. Både himmelsengen og récamier-sofaen har jeg stadig.

Billederne på disse og de nærmeste sider er fotograferet af Månsson jun. og blev benyttet til en artikel i et af datidens dameblade. Det var i 1928, tror jeg.

Sofaerne på billederne er fra Grevinde Danners bo. Dukkerne i sofaen stammer fra restauranter, de fleste fra Paris og Monte Carlo. Enten kunne man købe dem eller man fik dem foræret, hvis regningen havde været stor nok. Det var som regel unge piger, der gik rundt og solgte dukkerne. Det var voksne dukker, modedukker kunne man kalde dem. De fleste fik jeg af far. Hvis jeg havde forelsket mig i én bestemt, sagde han: »Vil du have den, så får du den.« Jeg kunne sno far om min lillefinger – min bror havde det ikke slet så nemt med ham.

Der var skam fugle i buret. Det så meget yndigt ud, men det var noget forfærdeligt griseri.

Det yndige skrivebord var ikke fra Grevinde Danner, det var et, mor havde købt til mig.
Bagved stod Rosenborg-stellet, som far havde foræret mig til mit bryllup. Jeg kan huske, at far og jeg var inde på Rosenborg sammen med hofjuveler Michelsen og direktøren for Rosenborg, greve Brockenhuus-Schack. Jeg havde fået lov til at få 16 stykker, og dem var jeg så inde og vælge ud.

Foran det store konsolspejl stod en figur af Johannes Poulsen, som jeg havde fået foræret af Edvard Brandes. Det var hans kone, Elise Brandes, der havde lavet den. Hun var billedhugger.
Johannes skulle stå model for hende, men han gad ikke stå, så han lagde sig ned på en sofa.
Figuren er lavet i gips – der findes kun dette ene eksemplar, som jeg har foræret Teatermuseet.

Skulle man ud og drikke te eller på indkøb, klædte man helt naturligt om. Det var utænkeligt andet. Hat og handsker – en selvfølgelighed.
Dragten her var beige – selvom beige ikke lige er mit nummer, men mor har vel ment, at jeg savnede en sådan farve i min garderobe. Hatten havde lysegrå fjer, og skoene var lavet til mig i Meran, som ligger i Norditalien. Strømper med høj hælkap var det eneste acceptable.

Far havde købt denne helt specielle bil i England. AMILCAR hed den. Blå med røde hjul. Der fandtes kun den samme i Danmark. Den var uhyre elegant.
Jeg havde det problem med den, at jeg ikke kunne starte den. Skulle jeg ud til te hos en veninde, måtte bilen stå og arbejde udenfor, mens jeg var på visit. I de dage var der ingen, der kunne drømme om at hugge den, så der skete ingenting ved det. Værre var det, hvis bilen af en eller anden grund gik i stå, så måtte jeg ringe hjem og bede chaufføren komme og starte den for mig

Chaufføren hed Jens, han var hos os i 18 år. Det var hans skyld, at vore biler altid skinnede. Han havde tre biler at passe: en La Salle, en Fiat og så min smarte Amilcar, der startede ved hjælp af håndsving.
Jeg kan huske, at der bag på en af de andre biler vi havde stod: »If you can read this, you are too close.« På Amilcaren havde jeg sat en lille bitte djævel bagest på bagenden; man kan vist lige skimte den på billedet på næste side. Den sad deromme og vrængede ad folk.

På en af vore biler stod: »Excuse my Dust« – og jeg skal love for, der var støv. Det var rene støvskyer, der stod efter bilen, når man kørte ud ad landevejene. Det var nødvendigt at dække sig mod alt det støv. Vi havde da også nogle engelske støvfrakker. Det var en slags gummifrakker, som man var lukket fuldstændig inde i. Da far så dem, sagde han: »Det er uskyldige kvinders hud, de er lavet af« – sådan var han.

Den 20. oktober 1931 blev jeg gift med Peter Nicolai Damm, som var læge. Vi havde mødt hinanden, da mor var indlagt med blodforgiftning på Diakonissestiftelsen. Da var hun ved at dø for os. Men altså, Peter og jeg blev gift. Endelig skulle jeg have mit eget hjem. Far kaldte mig ind og spurgte, om jeg troede, jeg kunne klare mig for følgende: fri lejlighed, lys, gas, varme, bil med olie og benzin, samt 500 kroner om måneden. Jeg blev ellevild af glæde, jeg havde aldrig haft så mange penge før. Jeg troede, jeg kunne købe hele Sjælland for de penge.

Min brudekjole var syet af kniplinger hos Holger Blom. Den havde præcis samme farve som mit hår.

Vi flyttede ind i Svanevænget nr. 1, i en treværelses lejlighed. Byggeriet var slet ikke færdigt, der var f.eks. ikke gelænder ved trappen. Peter var netop blevet ansat på Rigshospitalet, da vi blev gift.

I april 1933 blev Peter udnævnt til 2. reservelæge på Fødselsstiftelsen og fik embedsbolig på Rigshospitalet. Vi måtte så flytte derhen. Tre små værelser, intet køkken, intet bad og intet rindende vand. Vi skulle dele badefaciliteterne med 40 andre personer ude på gangen, og maden spiste man på Hospitalet. De piger, der skulle servere, havde fået besked på at servere for lægerne. Min mand spurgte: »Vil De være så venlig at servere for min kone.« »Nej, det vil jeg ikke,« sagde pigen. »Jeg er ikke engageret til det.« Det var så sandelig noget af en overgang, må jeg have lov at mene. Jeg cyklede hjem mange, mange gange, dels for at komme i bad, dels for at få noget ordentligt at spise. Vi havde jo 2-3 biler i garagen derhjemme, men der var sandelig ikke nogen, der kom og hentede mig, jeg måtte pænt cykle frem og tilbage mellem Rigshospitalet og Palæet. Bilen, som jeg kunne disponere over, havde fast tilholdssted i garagen hjemme.
Jeg boede sammen med Peter på Rigshospitalet i 2 år og 8 mdr.

I 1936 forsvarede Peter sin doktordisputats, som omhandlede menstruationsforstyrrelser. Ved doktorfesten, som mor og far selvfølgelig holdt for ham, kan jeg huske, at Peter i sin tale specielt takkede far for hans hjælp og støtte. Uden hans hjælp havde han ikke haft muligheder for at gennemføre det store arbejde. Far havde jo hjulpet økonomisk, så Peters søster f.eks. kunne blive ansat som hans sekretær og gå ham til hånde ved forsøgene o.l.

Vores bryllupsrejse gik til Italien, hvor vi rejste rundt. Her er vi ved Colosseum i Rom. Vi var så glade – og fattige, vi ejede ikke en øre, men troede, vi kunne købe hele verden.
Jeg kan huske, at når vi gik på Nimb – så blev regningen på 20 eller 22 kroner, og så skrev jeg på – og sendte den til far.

Og så kommer vi frem til den 26. september 1932, kongens fødselsdag. Datoen står prentet!
Mor og jeg var kørt ud til Bellevue – det gjorde vi så tit. Så satte jeg vognen ved Hotellet, og så gik vi op til FJÆRN OG NÆR. Det tog 20 minutter og var sådan en dejlig spadseretur. Bagefter gik vi tilbage og drak chokolade på Bellevue Strandhotel. Og da vi den dag kom derop, så – alt lå i grus!
Uden at sige det til hende havde far ladet gamle FJÆRN OG NÆR rive ned. – Jeg synes, det var gement, ja, det ved gud jeg synes – det har jeg aldrig tilgivet ham. Jeg troede mor skulle blive tosset. Ih, hvor blev hun gal i hovedet – jeg troede, hun var gået fra ham, og det kan jeg godt forstå. Det var uforskammet!
Det var Jens, som havde været hos os i 100 år, som havde sagt til far, at han havde set en rotte – og så var det hele blevet revet ned.
Det nye FJÆRN OG NÆR, som ses ovenfor, kom vi aldrig til elske. Far ville aldrig indrømme det – men jeg er helt sikker på, at han har fortrudt det mange gange.

Vi sad i første parket, på trappen, da kortegen i forbindelse med Kong Christian X's 25 års Regeringsjubilæum kom forbi Palæet. Det var den 15. marts 1937. Vi var godt klædt på og havde lune, lækre tæpper om benene. Det er Ulph, som sidder ved siden af mig. Peter var jeg blevet skilt fra på det tidspunkt.

I 1939, tror jeg det var, opførte far Thors Gård, ude på Peter Bangsvej på Frederiksberg. Jeg hjalp med til at servere ved rejsegildet.

I de sidste år af 30'erne rejste jeg meget. Mor og far så jeg en del til på disse rejser, vi opholdt os meget ved Rivieraen. Det buldrede og bragede jo allerede meget i Europa, og en gang imellem var vi da også meget i tvivl om vi turde blive, eller om vi skulle skynde os hjem – men tempoet var højt og festerne mange!

I Villefranche boede jeg i 1939 som gæst hos Billy Wessel, søn fra firmaet Wessel og Vett. Hans pragtfulde villa »Iris« stod åben for alle vennerne, og der var så god plads, at vi hver især kunne få et helt hus at bo i. Her oplevede jeg for første gang et svømmebassin, oven i købet så raffineret indrettet, at man udefra både kunne se over og under vandet.
Det var mens jeg boede her, at jeg i Monte Carlo var sammen med Kong Gustav V af Sverige. Kongen var så venlig at give mig tilladelse til for fremtiden at benytte navnet Hamilton.

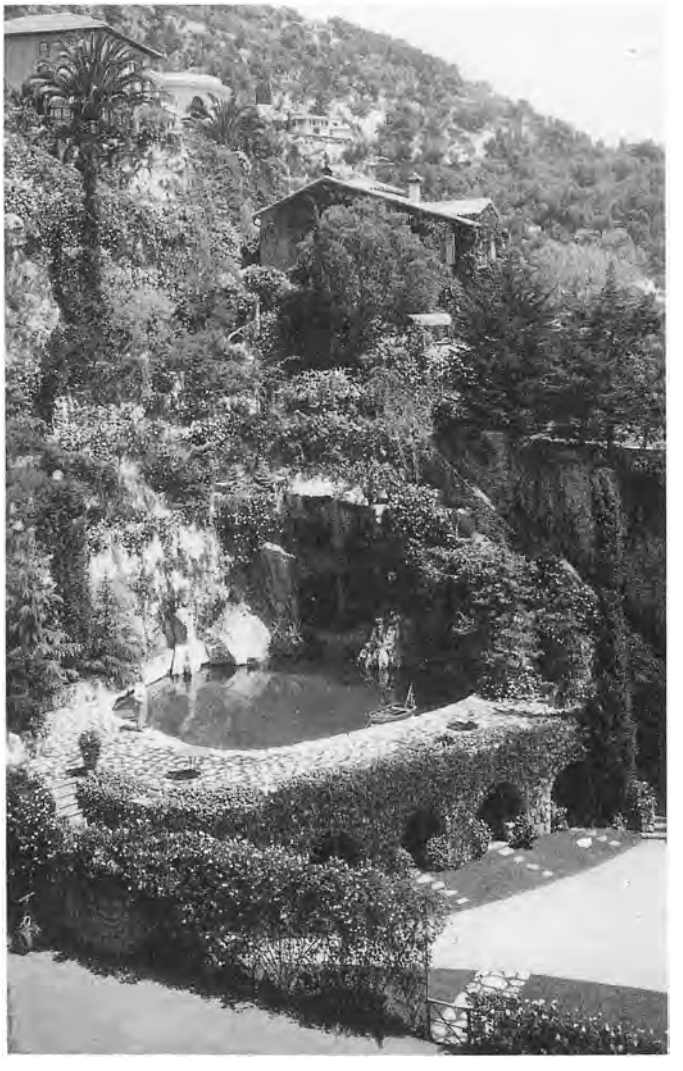

Far var en mand med et dristigt initiativ – og en bygherre i stort format. Han var samtidig en ejendommelig mand, der på samme tid var snusfornuftig, forsigtig og dog undertiden parat til at disponere på en måde, som vi herhjemme fandt chokerende dristig.
Far var dygtig, men han forlangte også meget af sig selv og af sine samarbejdspartnere. Han lagde vægt på at gøre gode forretninger, men pengenes største tiltrækning for ham var deres værdi som startkapital.
Far havde klarsynet og fantasien – og fliden. Nogle af de største foretagender han stod for, var »Lagkagehuset« ved Sct. Jørgens Sø; de to karreer på Strandvejen: Svanemøllegården og Ulfsgård; Hostrups Have på Godthåbsvej; Lindevangsgården og Godthåbs Have på Frederiksberg.
Han vidste da godt, at folk kaldte ham »Guld Harald«, man troede at han følte sig smigret, men tværtimod hadede han det.

Hjemme var far den levende, initiativrige. Han forlangte orden og præcision, men det var samtidig ham, der prægede tonen i huset.
Far rettede sig meget efter mor. Ja, han gjorde aldrig en stor forretning, uden at han sagde: »Jeg skal lige hjem og sove på det.« Sandheden var, at han skulle hjem og tale med mor om det – han besluttede intet uden at have spurgt hende.
Efter bombardementet på Den Franske Skole ude på Frederiksberg kom de også og ville sælge grunden til far – han skulle bygge huse der. Men så var det mor sagde: »Du rører ikke ved det! Det er der, børnene blev slået ihjel – du sætter ikke dit navn i forbindelse med noget som helst af det, der har med det sted at gøre.« Og han gjorde det heller ikke. Når mor havde sagt nej, så var det nej, basta!

I fars skrivebordsskuffe fandt vi efter hans død følgende digt, som nu står på hans gravsten på Frederiksberg Kirkegård:

Jeg fik en ven for livet
bedre blev der ingen givet
hun var min fælle tro i striden
var min ven i skumringstiden.
Alting har hun med mig delt
hun har gjort mit halvliv helt.

1938.

En dag i 1938 gik mor en tur på Strøget. Pludselig fik hun den indskydelse at gå ind til Kehlet og lade sig fotografere. Det var en helt almindelig dag – i helt almindeligt tøj. Da hun kom hjem, sagde hun, at nu skulle hun aldrig fotograferes mere – og det blev hun heller ikke. Heldigvis ejer jeg dette billede fra denne dag.

Far byggede Palæet og mor overtog det, da vi flyttede ind. Hun prægede hvert eneste rum med sin fine smag. »My home is my castle« kunne have været mors valgsprog. I mange år ville hun slet ikke have, at der blev fotograferet der, det var hendes enemærker – det kom ingen andre ved, hvordan der så ud.
Mor var sky – men hun var en glimrende værtinde ved alle de middage og fester, vi holdt. Derfor var det især svært for mor, da vi i november, den 15. november 1943, måtte forlade huset.

Danmark blev jo besat af tyskerne den 9. april 1940, og allerede den 11. april kom tyskerne og ville forhandle med far om at overtage huset. Det var en hr. Kaupisch, general, øverstkommanderende for de tyske besættelsestropper i Danmark. Far nægtede at sælge, men allerede et år efter kom de igen. Men da tyskerne i 1943 for tredje gang »anmodede« om at købe huset, sagde indenrigsministeren til far: »Nu må De sælge, direktør Simonsen – til os, for ellers tager de blot huset fra Dem, og så får de overhovedet ingen penge for det.« Så var der ingen vej udenom.
Den 15. november 1943 måtte vi aflevere det pragtfulde hus til tyskerne. Jeg var den sidste der forlod huset – far og mor var flyttet ind på d'Angleterre og folkene var sendt væk. De møbler, som tyskerne ikke ville have, var sendt bort.
Mor kunne slet ikke tage det – så det var mig, der gik rundt med von Hanneken og satte sedler på alle de møbler, som han pegede på. »Det vil vi have, det vil vi have« osv. – det var slemt, men der var ikke noget at gøre!

Mor og far havde købt det Seeske-Juulske Palæ i Kristianiagade, men der var meget der skulle laves, før de kunne flytte ind. Mor kom aldrig til at føle sig hjemme i Kristianiagade, hun var syg det meste af den tid, hun kom til at bo der.
Mor døde efter at have været lammet i 2½ år. Hun døde den 23. maj 1949, kun 2 måneder efter far.

Mor var aldrig særlig begejstret for at træde offentligt frem, hun havde det allerbedst i familiens skød. Derfor optrådte jeg mange gange som fars ledsager. I forbindelse med rejsegildet på »Godthåbs Have« står jeg højt oppe på stilladset sammen med borgmester Fischer og folketingsmand I. Chr. Jensen, også kaldet Christian Bolignød.
Billedet er taget den 11. juni 1943.

I 1942-43 boede jeg på Lundevangsvej 12 sammen med en ung pige, Ellen. Vi to kvinder boede alene i det store hus. Jeg kan huske, at vi sagde til hinanden, når vi hørte skud ovre fra Ryvangen: Nå, nu skyder de en tysker – men ak, det var jo ikke en tysker, der blev skudt, det erfarede vi først meget senere.
Ellen og jeg vandrede hver søndag ind til Palæet for at få noget mad. Var vi så blevet for længe derinde, måtte vi famle os tilbage i bulder-mørke, kun med de små hånd-lommelygter til en gang imellem at vise os vej.

Mine to flotte herrer, Erik og Ulph, er fotograferet på Fanø i 1945.

Sommeren 1944 boede jeg sammen med mor og far på Marienlyst, og her traf jeg Erik Hermansen. Det viste sig, at han var deroppe i forbindelse med sit arbejde for modstandsbevægelsen – han lå og sendte meldinger over til Sverige. Men det vidste jeg ikke noget om på det tidspunkt. Vi havde mødt hinanden før, i selskabslivet, som man siger. Fru Gjerris, som har arbejdet for mig og min familie igennem 54 år, plejer at sige: »Af alle de mænd vi har haft, var Hermansen nu den flotteste.«

Erik Hermansen var generalkonsul fra 1936, og fra 1957 legationsråd og chargé d'affaires for Den Dominikanske Republik.
Erik var kjolefabrikant, han havde en stor kjolefabrik inde på Nytorv, og da han senere købte Kronprinsessegade 8, oprettede han en kæmpesystue derinde. Jeg tror der var en 60-70 syersker.

Erik og jeg giftede os først i 1951 – for jeg skulle jo aldrig giftes mere!
Far og mor havde også den store glæde at lære ham godt at kende, før de døde. Erik blev oven i købet dus med far!

Et af de første billeder af Erik og mig. Vi var sammen til stabelafløbning i Landskrona, lørdag den 8. maj 1948. Erik ser ret fornøjet på mig, men jeg var da også flot: sko fra Meran i Norditalien og hat fra det førende modehus, Caroline Reboux i Paris. Den hat har jeg såmænd endnu.

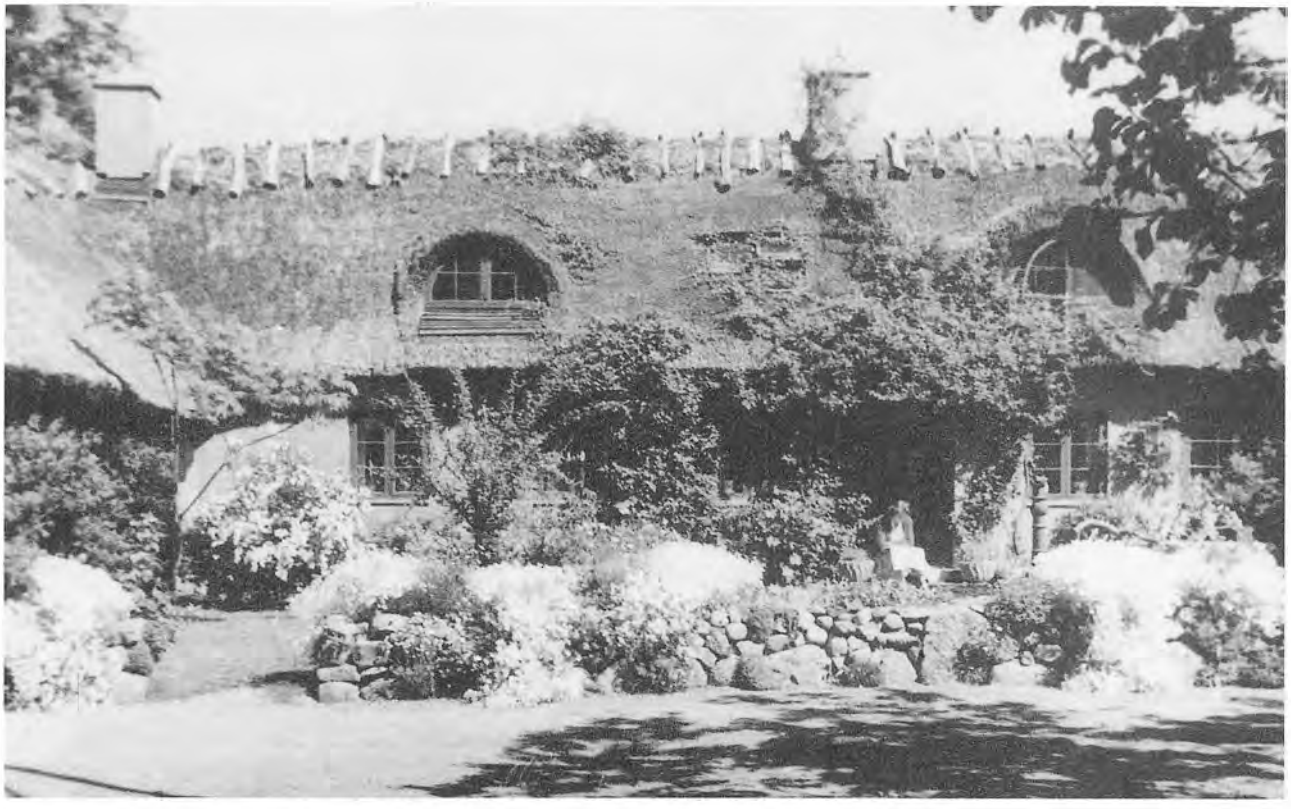

I 1945 købte Erik Gammel Torp ved Grønholt. Vi kørte hele Nordsjælland tyndt, før vi besluttede os til dette hus. Det var skrækkeligt forfaldent, men blev jo med årene noget af det yndigste. – Ih, hvor har jeg dog været glad der – nej, hvor var jeg glad der! Vi sled begge med at sætte det i stand. Der var lerklinede gulve, og jeg lå på mine knæ og skrubbede. Når jeg kom ind på hospitalet til mor, sagde hun: »Det blev ikke sunget ved din vugge, at dine hænder skulle blive til næver.« Folkene ville jo ikke med derop – de tider var forbi. Erik og jeg elskede simpelthen det sted – gammelrosa, og med blomster, blomster, blomster.

To Mennesker mödtes en Sommerdag
i Danmarks mörkeste tar
jeg vandt dig, vi kämped for Danmarks Sag
og ofte i Angst og strenge Kaar.

— o —

Vor Kærlighed trodsede Krig og Fred
jeg gik fra Hustru og Börn
det dämpede ej vore Tölelser ned
skönt det hændte vi tog os en Törn.

— o —

Mine Læber ledes ved haarde Ord
mit Sind er kun mildt og blidt
i mit Hjerte de bedste Tanker bor
og det langes kun efter dit.

Emir

I 1949 overtog jeg huset i Kristianiagade. De fleste af møblerne var fra Østerbrogade. Selvfølgelig bragte jeg også mine egne ting med, men de fleste er fra min mors tid.

Til Fødselsdagsbarnet

2. Oktober 1952

Mel.: Den Spillemand ....

Fru *Erna* fejrer sin Fødselsdagsfest
I Dag med „Kramfitterknas“,
Godt med „Kramfitterknas“.
Hun siger som saa:
Kom kun her, skal I faa
Et rigtig gemytlig Kalas.
En fejrende Fest
Med Glæden som Gæst
Og Dans af den hypermoderne.
Hun danser med een, hun danser med to,
Hun gør det saa flot og saa gerne —
Tag blot Silkestrømper paa
Og et Par Figenblade.
Sku' nogen ondt i Maven faa,
Er vi da li-i-ge gla-a-de.

Men Gu'dabevares! nu sidder vi her
Og synger om „*Ernalil*“ —
Vi siger blot „Ernalil“!
Vi tænker ej paa,
At *Erna* den emaa
Har lagt sig en ny Titel til.
En Konsul til Mand —
Ja, sikke hun kan,
Vor dejlige *Erna* lille.
Hun smiler til een, hun smiler til to,
Og alle vi gør, som hun vilde.
Selv de andre Konsuler hun
Nok ganske har bedaaret.
Saa snart hun blot sig viser, hun
Med al sin lld i Haaret.

Ja, saadan er hun, den Frue lil',
Fuld af Sang og Musik,
Rigtig ægte Musik.
Hun er ikke tvær
Og snerpet og sær,
Hun rødmer skam ej for et Blik.
Saa livsglad og sund,
Med smilende Mund,
Ta'er alt hun, som det kan falde.
Hun skæmter med een, gør Løjer med to
Og har Humør for os alle.
Men pas bare paa, min Ven,
Vær ikke „dum i Nakken“,
For saa bli'r du vist hjem igen
Foruden megen Snakken.

Og hvad skal vi ønske det Fødselsdagsbarn?
Alt det bedste, hun véd —
Ja, netop det bedste, hun véd.
Jeg tror, hun i Aar
Kitzbühl attraar;
Hr. Konsul, nu véd De Besked —
En smart Rejsedragt,
Hvis Planen bli'r lagt,
La belle France igen at besøge, —
En Pels eller to var temmelig go',
Og Damen vil sig fornøje.
Rejs Jer op endnu en Gang,
Lad Glassene lystigt klinge.
Vi slutter af for denne Sang
Med *Erna* vor Hyldest at bringe.

En gammel Ven og Beundrer.

I spisestuen kunne der sidde 32. Det var her middagene blev holdt, både de officielle og dem for vore venner.
Far elskede fest, han var rigtig i sit es, når han kunne åbne dørene for sine venner – og jeg har sikkert arvet denne glæde fra ham. I alle de år, vi boede her i Kristianiagade, havde vi stor selskabelighed.
Gennem hele min tilværelse har sange hørt til ved festlige lejligheder.

Sangen er skrevet af Johs. Risom.

Mignon, Carmen og Tosca, Julen 1959. Mine tre helt vidunderlige hunde. Både Erik og jeg elskede dem – vi havde dem med overalt. Gudskelov havde vi hjemme en have, hvor de kunne boltre sig.

Mignon stjal helt billedet ved åbningen af biludstillingen i Tivoli i november 1958. Dette billede prydede forsiden af en af de københavnske morgenaviser.

Min mands arbejde inden for diplomatiet medførte megen repræsentation. Hvert år den 27. februar holdt vi en stor reception for hele det diplomatiske korps.
Det var Den Dominikanske Republiks frihedsdag. Vi hilser her på den amerikanske ambassadør og frue i 1959.

Et af årets virkelig festlige højdepunkter var aftenselskaberne på Amalienborg. Det diadem, jeg har på, fik jeg foræret af far.

Huset i Kristianiagade var som skabt til selskabelighed. Dette er herreværelset, hvor min samling af Holberg-figurer fra Bing og Grøndahl pyntede på væggen. Jeg har samlet på dem siden jeg var barn.

Salonen var et smukt rum,
og den var rammen om
mange af vore selskaber –
men det bedste af det hele
var, at vi også nød den til
daglig – det var her vi sad.

Receptioner behøver sandelig ikke at være kedelige. Den daværende kammerherre Gyth havde jeg kendt siden jeg var barn, jeg gik i skole med hans søster Clara – så midt i alt det formelle er det her gode venner der mødes ved en reception hjemme i Kristianiagade, den 27. februar 1960.

Billedet herover er fra aftenselskabet på Amalienborg i januar 1963.

Ulph var svensk statsborger hele sit liv og boede som voksen det meste af tiden i Sverige. Den 29. november 1959 blev han gift med den yndigste svenske pige, Ulla Birgitta. Brylluppet foregik i Engelbrecht-Kyrkan i Stockholm, ved en meget smuk og meget svensk ceremoni. Det allerbedste var, at min svigerdatter var en herlig pige, som jeg stadig har et glimrende forhold til.

Ulph døde i Sverige den 1. februar 1967.

I 1968 flyttede jeg til »Gefion« på Østbanegade. Huset i Kristianiagade var blevet alt for stort – efter Eriks død i november 1967.

Umiddelbart efter min mands død forespurgte Den Dominikanske Republik, om jeg ville efterfølge ham som diplomatisk repræsentant for republikken i Danmark. Jeg vidste ikke rigtig, hvad jeg skulle svare. Spørger man ikke uvægerligt sig selv gang på gang, om det er noget, man kan klare?
Jeg havde været værtinde for diplomatiet i mange år – men var den håndfuld erfaringer, som jeg på den måde havde tilegnet mig gennem årene, nok?
Min mand havde været generalkonsul for Den Dominikanske Republik siden 1936, og chargé d'affaires i mange år, da han i oktober 1967 blev udnævnt til minister – så det var måske i taknemmelighed over hans store arbejde for republikken, at jeg fik min udnævnelse.

I januar 1968 drog jeg til Santo Domingo, og udenrigsminister Amiama Tio modtog mig, og præsident Balaguer holdt en stor fest til ære for mig.
Jeg var nu lykkelig for min udnævnelse – jeg følte, de havde fuld tillid til mig. Derfor var skuffelsen så meget større, da jeg vendte hjem til Danmark og fik at vide, at udenrigsministeriet på grund af en eller anden konvention ikke kunne godkende mig som diplomat for republikken.

Siden har jeg fungeret som honorær minister for dette aldeles vidunderlige land, Dominicana.
Det var på øen Hispaniola, at Columbus først satte sine ben, da han i stedet for søvejen til Indien opdagede Amerika – og man mener, det er her på øen han ligger begravet.

Selvom jeg har haft mange biler til min disposition, har jeg altid cyklet meget. Når man bor inde i byen, er det det nemmeste transportmiddel overhovedet.
En anden stor fordel ved at cykle er også, at det er billigt – det skal man ikke kimse ad. Jeg har altid set meget nøje på udgifterne. Først for et par år siden holdt jeg op med at cykle. Min advokat, Preben Egemar, sagde meget sødt til mig, at nu måtte jeg holde op, for: »Vi vil jo gerne beholde dig lidt endnu.«

Jeg elsker København. Jeg har altid fulgt levende med i, hvad der sker i min by. Jeg sidder såmænd troligt hver dag og læser hele avisen grundigt igennem – sker det, at jeg ikke har tid til at læse den hele, lægger jeg den pænt til side til dagen efter.
Undertiden bliver jeg så, hvor nødigt jeg end vil, nødt til at smide hele den urørte stak ud.

Jeg har haft mulighed for at være med ved mange af de begivenheder, der har været rundt i byen. Jeg har nydt at være dér, hvor der sker noget – og det er da også pragtfuldt at kunne mødes med sine venner – og møde nye mennesker. Jo, københavnerlivet har været en stor del af mit liv.
– Men jeg hader at blive fotograferet, uden at jeg ved det. Det er en uforskammethed!

Da jeg ikke har nogen direkte arvinger, oprettede jeg i 1975 et legat, hvis fulde navn er:

Minister Erna Hamiltons Legat for Videnskab og Kunst.

Legatet er en selvejende institution, oprettet til minde om mine forældre, direktør Harald Simonsen og fru Betty Nathalia Simonsen, født Thorup.
Legatets midler kan ingensinde falde tilbage til stifteren eller dennes arvinger.
Legatets hjemsted er København.

Legatets formål er at eje og administrere de fra mig modtagne værdier, og uddele legatportioner og hædersgaver til danske videnskabsmænd og til videnskabelige formål; til danske skuespillere, musikere, forfattere og billedhuggere; samt uddele legatportioner til Københavns Understøttelsesforening og Fonden De Stille Stuer, samt Foreningen til Værn for værgeløse Dyr.
Af legatets driftsoverskud udredes hvert år eller hvert andet år på legatstifterens fødselsdag 2. oktober hædersgaver til danske videnskabsmænd, danske skuespillere, musikere, forfattere og billedhuggere. Desuden kan der uddeles legatportioner til videnskabelige formål.
Jeg ønsker først og fremmest at støtte forskning, som har til formål at bekæmpe kræft og sclerose og andre organiske nervelidelser.
Jeg ønsker endvidere, at hædersgaverne fortrinsvis uddeles til yngre, særligt lovende personer, der gennem hædersgaven får mulighed for videre uddannelse og udvikling.

Hædersgaver kan ikke søges.
Ved uddelingen skal der kun tages hensyn til rent faglige momenter, og alle spørgsmål om race, religion, politisk anskuelse eller økonomisk stilling skal lades ude af betragtning.
Legatet ledes af en bestyrelse på indtil 4 medlemmer, og jeg er formand, så længe jeg ønsker det.

Dette er indholdet af legatets fundats – i store træk.

Steen Springborg og Flemming Enevold var de første kunstnere, som modtog hædersgaver, det var i 1976.

Den 2.10.1975 uddeltes følgende legater:

1. Skuespillerforeningen af 1879
2. Københavns Understøttelsesforening og Fonden De Stille Stuer
3. Foreningen til Værn for værgeløse Dyr

Den 2.10.1976 uddelte jeg legater til:

1. Den selvejende institution Fulton
2. Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse
3. Landsforeningen til bekæmpelse af dissemineret Sclerose
4. Skuespilleren Flemming Enevold
5. Skuespilleren Steen Springborg
6. Lyngby Kunstforening
7. Foreningen til Værn for værgeløse Dyr
8. Københavns Understøttelsesforening og Fonden De Stille Stuer

Grev Oluf, som igennem mange år har været en af mine gode venner, og den amerikanske ambassadør Dean var med ved fødselsdagsfesten i 1977. Ambassadør Dean var den sidste amerikaner, der med det amerikanske flag gik ud af Vietnam.

Den 2.10.1977 uddelte jeg disse legater:

1. Overlæge, dr. med. Torben Fog – til Interferon-projektet
2. Den selvejende institution Fulton
3. Skuespillerforeningen af 1879
4. Fonden De Stille Stuer
5. Foreningen til Værn for værgeløse Dyr
6. Landsforeningen Forsøgsdyrenes Værn
7. Sankt Nikolaj Tjenesten

Den 2.10.1978 er uddelt følgende legater:

1. 1. reserverlæge Erik Krogh
2. Den selvejende institution Fulton
3. Foreningen for Spastisk Lammede
4. Skuespillerforeningen af 1879
5. Skuespilleren Niels Alsing
6. Skuespilleren Merete Voldstedlund
7. Teaterleder Inga Juul's Børneteater
8. Forfatteren Vagn Lundbye
9. Billedhuggeren Hanne Varming
10. Selskabet Lysglimt v/formand, direktør Adam Poulsen
11. Fonden De Stille Stuer
12. Foreningen til Værn for værgeløse Dyr
13. Marstal Skipperforening, Understøttelseskassen v/Skibsreder, borgmester Robert Stærke Kristensen
14. Nordisk Samfund

Den 2.10.1979 fik følgende legater:

1. Fonden De Stille Stuer
2. Den selvejende institution Fulton
3. Danmarks-komiteen for landsindsamlingen til Shaare Zedek Hospital, Jerusalem
4. Redaktør Jacob Kronika
5. Reservelæge, dr. med. Henrik Lund-Andersen, Rigshospitalets afdeling for øjensygdomme
6. Professor, overlæge, dr. med. Viggo Faber, Rigshospitalet, Epidemisk afdeling
7. Kunstforeningen, Gl. Strand 48
8. Filminstruktør, cand. polit. Ingolf Boisen
9. Selskabet Lysglimt v/formand, direktør Adam Poulsen

Den 2.10.1980 gik legatet til:

Grevinde Danner Stiftelsen

Den 2.10.1981 uddeltes legatet til:

Reservelæge, dr.med. Henrik Lund-Andersen, Rigshospitalets afdeling for øjensygdomme

At jeg overhovedet har et enkelt stykke møbel tilbage, er et rent under. I 1972 sprang der nogle radiatorer oppe på loftet i »Gefion«, og alt i 3 stuer blev ødelagt af det kogende vand, der fossede ned ad vægge og lofter. At ingen mennesker kom noget til er et rent mirakel. Malerier, møbler og genstande måtte restaureres – det var forfærdeligt. Alle mine bøger blev ødelagt for altid – man tror simpelthen det var løgn, som lejligheden så ud. Gipsen fra loftets stuk lå som flødeskum overalt.

Jeg blev boende i Gefion til 1983.

Den 20. januar 1982 var jeg inviteret ind på Rigshospitalets øjenafdeling. Som tak for den økonomiske hjælp jeg havde givet dem, afholdt man en reception og forelæsning til ære for mig. Smukke takketaler af 1. reservelæge, dr. med. Henrik Lund-Andersen og øjenafdelingens chef, professor, overlæge Eilif Gregersen blev holdt. Overlægen sagde bl.a.: »Det kundskabens træ, som er plantet her, trives og vil vokse sig stort.«
Det var da smukt. Jeg var meget glad.

Billedbladet skrev i forbindelse med receptionen:
Erna Hamilton, i kæmpestor velourhat med brillantsmykke var lykkelig over hvert ord, der blev sagt, og da lysbilledforedraget og alle talerne var færdige, gik hun rank frem foran hele forsamlingen og sagde:

»Når jeg i dag skal ha' den store glæde
at være med Dem alle her til stede,
jeg uvilkårligt udbryde må:
Kan egentlig selv du det hele forstå?
Ej som Aladdin på lampen jeg gned.
Men jeg tænker, min store kærlighed
til dem, som jeg elsked,
som var mig god,
som stedse fra barndommen leded' min fod,
har gjort, at jeg står her i dag.
Jeg er jo nu den ældste i slægten,
det siger jeg ganske uden nægten.
Og lever nu for det godes sag,
og siger Dem hjertelig: Tak for i dag.«

Min fødselsdag blev holdt med en reception på Langeliniepavillonen i 1983.

Den 7.12.1983 er uddelt følgende legater:

1. Skuespilleren Ann-Mari Max Hansen
2. Skuespilleren Palle Huld
3. Skuespilleren Søren Spanning
4. Skuespillerne Anne Grethe og Jan Hovgaard

Jeg har ingen anelse om, hvor dette billede er fra. Jeg har jo mellem år og dag været en del ude, kan jeg vist roligt sige uden at overdrive.
Mine venner siger til mig: »Hvordan kan du dog holde til al den selskabelighed.« Jeg må svare: »Jeg kan slet ikke holde til at lade være.«

Den 2.10.1985 er uddelt følgende legater:

1. Skuespilleren Lisbet Dahl
2. Skuespilleren Inge Sofie Skovbo
3. Skuespilleren Thomas Eje
4. Skuespilleren Martin Miehe-Renard
5. Skuespilleren Søren Sætter-Lassen
6. Filminstruktør, cand. polit. Ingolf Boisen
7. Fonden De Stille Stuer
8. Dyrefondet
9. Rigshospitalet, afdelingen for øjensygdomme
10. Center for Hjerneskade
11. Forfatteren Jørgen Ulrich Ravnbøl

Hele legatbestyrelsen blev fotograferet sammen i 1985, på Langeliniepavillonen. Fra venstre sidder professor, dr. jur. Anders Vinding Kruse, så sidder jeg, derefter landsretssagfører Preben Egemar, og til sidst lektor Palle W. Nielsen.

Øverst er det skuespilleren Thomas Eje og nederst skuespilleren Søren Sætter-Lassen, der får overrakt deres legater.

Prinsesse Anne Lise og
Prins Waldemar fra Elfelt
Royal forærede mig dette
billede til min fødselsdag i
1985.

Arkitekt Henrik Sten Møller skrev bl.a. i en TV-anmeldelse den 2. marts 1989 under overskriften: »Lukker øjnene op«:
»Et kort øjeblik på skærmen kan fylde ens bevidsthed i lang tid, når billedet er taget af fotografen Lene Åkerlund. En optakt i farve, som meddeler omstændighederne i forbindelse med den fotografiske optagelse. Og så punktum med det sort/hvide billede, som fik lov at stå så længe, at vort blik blev suget fast af det.
Et godt eksempel: Fru Erna Hamilton på bagsædet i en stor bil med sæde i hvidt kalveskind. Fruen i festskrud. Glimtende af vitalitet fra de pragtfulde øjne, elegant manøvrerende racehænderne. Hatten med hvide fjer og pludselig siger Erna Hamilton: De kan tro, det er generende med de fjer, som hun så puster væk fra øjenpartiet...
Et uforglemmeligt øjeblik, hvor billedrammen er ved at sprænges af en stærk og original personlighed. Derpå det »færdige« sort/hvide billede, næsten som et af den klassiske kunsts berømte portrætter. Lene Åkerlund kunne fylde en helaftensudsendelse med sine Erna Hamilton-optagelser alene.«

Den 2.10.1986 er følgende legater uddelt:

1. Skuespilleren Niels Vigild
2. Operasangeren Eva Johansson
3. Forfatteren Dorrit Willumsen
4. Professor, dr. jur. Erik Siesby
5. Minister Erna Hamilton's Rejselegat for Unge Skuespillere
6. Fonden De Stille Stuer
7. Legat til et igangværende projekt indenfor cancerforskningen.

Som en festlig overraskelse var Anders Bircow blevet bedt om at komme og underholde ved min fødselsdagsfest. Han fremførte en monolog om den daværende miljøminister Chr. Christensen.

Skuespiller Martin Hansen, et af de mennesker, der har talt det smukkeste dansk, var med til min fødselsdag.

Forleden dag fandt jeg, i en gammel kuffert oppe på loftet, et gråt noteshæfte fra 1916. Med min pæne skolepigehåndskrift havde jeg sirligt og ordentligt skrevet ned, alle de teaterstykker, jeg havde været inde at se. Det stod hvad, hvor, hvornår og med hvilke skuespillere stykket var blevet opført.
Allerede dengang var jeg bidt af en gal teater-djævel. Gennem Johannes Poulsen og Edvard Brandes er interessen bestemt ikke blevet mindre – og lige siden, hele livet igennem, har jeg elsket teatret og dets kunstnere. Jeg er oprigtigt ulykkelig, når jeg ikke når at se de fleste stykker på de københavnske scener.
Summa summarum: Teatret har været mit livs inderligste kærlighed.

Varvara Hasselbalch tog i 1987 en hel serie billeder af mig.
Billedet side 179 er også et Varvara-foto.

barbara
hats

Den 2.10.1987 er følgende legater uddelt:

1. Muskel- og Gigtlaboratorium på Frederiksberg Hospital v/overlæge, dr. med. Bente Danneskiold-Samsøe
2. Skuespilleren Ulla Henningsen
3. Skuespilleren Lene Falck
4. Skuespilleren Mette Munk Plum
5. Operasangeren Bo Boje Skovhus
6. Balletdanserinden Henriette Muus
7. Balletdanseren Alexander Kölpin
8. Fonden De Stille Stuer

Henriette Muus og Alexander Kölpin dansede og Bo Boje Skovhus sang ved fødselsdagsfesten – bedre underholdning kunne jeg ikke ønske mig.

Jeg følger nøje mine unge talenter, og Nikolaj venter jeg mig specielt meget af. Han spillede vidunderligt.

Det år fejrede jeg min fødselsdag med en mindre middag. Grev Oluf af Rosenborg holder her tale for mig.

Den 2.10.1988 uddelte jeg følgende legater:

1. Violinisten Nikolaj Szeps-Znaider
2. Skuespilleren Tammi Øst
3. Skuespilleren Bjørn Watt-Boolsen
4. Skuespilleren Henrik Hartvig
5. Afdeling for Øjensygdomme v/overlæge Erik Scherfig, Rigshospitalet
6. Fonden De Stille Stuer

Den 2.10.1989 er uddelt følgende legater:

1. Overlæge, dr. med. H. J. Buchardt Hansen, Karkirurgisk afdeling RK, Rigshospitalet
2. Speciallæge, dr. med. Henning Bliddal, afd. TTA, Rigshospitalet
3. Cand. med., kandidatstipendiat Torben Norre Rasmussen
4. Overlæge, dr. med. Bente Danneskiold-Samsøe
5. Fagkonsulent, tale- og hørepædagog Kurt Dokkedahl, rejselegat
6. Skuespilleren Bendt Rothe
7. Skuespilleren Kim Veisgaard
8. Fonden De Stille Stuer
9. Dyrefondet og Hunde-Journalen

Legatmodtagere den 2.10.1990

1. Læge Søren Jacobsen, Muskellaboratoriet, Frederiksberg Hospital
2. Rigshospitalet, afdelingen for hudsygdomme v/ professor, dr.med. Gunhild L. Vejlsgaard
3. Fotograf Lene Åkerlund
4. Støtteforeningen og Komiteen mod Dyreforsøg
5. Fonden De Stille Stuer
6. Overlæge, dr. med., Bente Danneskiold-Samsøe

Ude på Sølyst i Klampenborg havde man smukt givet min fars skydeskive æresplads ved min fødselsdagsfest i 1989.
Det var jeg meget lykkelig for – det er jo hans flid og dygtighed, der er den direkte årsag til, at jeg hvert år er i stand til at uddele legater og hædersgaver.
Det glemmer jeg aldrig!

Min Livsfilosofi!

„Mennesket" er vel det særeste Dyr
i Vorherres Legetøjs-Ark.
Ak! hvor kan det lave Pøstyr,
blot Skiebnen det giver et Spark.
Ikke den sjoveste „Hampelmann"
med Fjedre i begge Ender
halvt saa grinagtigt skabe sig kan
som de Menneskeborn, jeg kender. –
Og dog kan der bag hvert krampagtigt Spjæt
og de stærkeste Udtryk for Glede
ligge en Kummer saa livsenstræt,
at saart man derover kan græde.

– – – – –

Lær, lille Erna at se, som jeg,
paa hele Menageriet. –
Grublen og Taarer hjelper os ej
gennem Menneske-Frøvl-Maskepiet.
Tag de Glæder, som Livet kan gi'
og le ad de andres Grimasser.
Verden er kun et stort „Scenerie"
med Aktører, som mest er Bajadser.

Deres gamle Ven
Gerh Risom

Fotografer

Ulla Ave: s. 156, 157
Mogens Berger: s. 152
Steen Brogaard: s. 176
Damgaard: s. 53
Wm. Douglas: s. 124
Torben Dragsby: s. 18, 77, 78, 81, 183
Elfeldt: s. 130, 166
Elsving: s. 107
Erik Gleie: s. 151, 158
Vagn Hansen: s. 149
Varvara Hasselbalch: s. 171, 179
Dorrit Heckscher: s. 136
Willy Henriksen: s. 159
J. Hindhoff: s. 99
Juncker Jensen: s. 50, 54, 57, 74
John Jørgensen: s. 163
Kehlet: s. 39, 122
I. og G. Krog: s. 36
Julie Laurberg og Gad: s. 68, 71, 76
Lindegaard: s. 41, 42, 43, 44, 45, 58, 59, 61
Rie Lindequist: s. 113
Månsson jun.: s. 2, 100-106, 108-111
Rigmor Mydtskov: s. 11, 28, 132, 133, 135, 140, 141, 146
Neuhaus: s. 15
Gartner Nielsen: s. 20, 22, 23, 24, 25
Li Osborne: s. 66, 67, 73
H. Paetz: s. 26, 27, 29, 62, 63
Herman Piil: s. 51
Erik Petersen: s. 137
H. Rasmussen: s. 37
Peter Schlüter: s. 158, 159
Asger Sessingø: s. 148, 160, 161
Lars Skads: s. 116
Ole Steen: s. 159
Aage Sørensen: s. 154
Lene Åkerlund: s. 167

Sikken et liv – og så så længe
En billedbog om Erna Hamilton

© 1990 Mia Okkels

Billedredaktion og grafisk formgivning: Mia Okkels IDD
Bogtrykkeri: Poul Kristensen Grafisk Virksomhed
Kongelig Hofleverandør, Herning
Sats: Text Fotosats I/S Jørgen Kristensen
Skrift: Abrams Venetian ©
Papir: Phoenix Imperial Elfenbein 135 g
Reproduktion: F. Hendriksens Eftf. og Poul Kristensen
Bogbinderi: Poul Kristensen

ISBN 87-7468-291-1

Dette er en billedbog om Grevinde Erna Hamilton, en rigtig københavnerinde, født ind i et velhavende miljø år 1900.
Erna Hamilton har altid været med, hvor der skete noget; velklædt som få, vittig og slagfærdig.
Bogen skildrer både verden af i går, den tabte tid – og dagen i dag – fastholdt af tidens bedste fotografer og skrevet af grafikeren Mia Okkels. Teksten er en bearbejdelse af utallige interviews med Grevinden.

160 billeder i sort-hvidt
nerhistorie med internatic

nsens Forlag